

Ekoparksplan Storklinten

Förord

Sveaskogs styrelse antog i april 2002 en miljöpolicy som bland annat innebär att 20 procent av den produktiva skogsmarken i varje skogsregion ska avsättas till naturhänsyn och naturskydd. Grunden i detta arbete är Sveaskogs indelning av skogsinnehavet i ekologiska landskap. De ekologiska landskapen är indelade i fyra olika landskapsklasser, som speglar olika naturvårdsambitioner. Av dessa landskapsklasser är ekoparkerna flaggskeppen. Sveaskog har beslutat om 36 ekoparker spridda över hela landet. Tillsammans utgör de fem procent av Sveaskogs produktiva skogsmarksareal, motsvarande cirka 175 000 hektar.

Inom Marknadsområde Norrbotten planerar vi för 14 ekoparker. Av dessa är Ekopark Storclinten den fjärde ekoparken som invigs. Ekoparksplanen är både ett levande och ett styrande dokument för det framtida arbetet med Ekopark Storclinten. Vi är väl medvetna om att det bygger på dagens kunskaper när det gäller vad som är höga naturvärden och är därför beredda att utveckla och anpassa ekoparksplanen till ny kunskap som kommer. Målet nu och i framtiden kommer att vara att utveckla och bevara biotoper och arter i området. I begreppet utveckling ligger skötsel och restaurering av olika naturmiljöer.

I Ekopark Storclinten finns goda förutsättningar för en rik biologisk mångfald. Ekoparken utgörs av ett mosaikartat, brandpräglat landskap med ett stort inslag av lövrika skogsmiljöer. Här finns

naturvårdsintressanta skogar som senvuxna höglägesgranskogar, lövrika brandsuccessioner och brandgenerade tallskogar. Området är också ett mycket populärt område för friluftaktiviteter, som fiske och skidåkning. Även jakt och bärplockning lockar till besök i området.

Ekoparksplanen är det styrande skötseldokument som kommer att vägleda oss i det framtida arbetet med Ekopark Storclinten.

Ett omfattande arbete är nedlagt för att färdigställa ekoparksplanen. Arbetet är ett samarbete mellan Sveaskogs stab för miljö och socialt ansvar samt marknadsområdet. Använd de beskrivningar, kartor och stigar som mina medarbetare arbetat fram och hjälp oss att hålla liv i ekoparken genom att nyttja den.

Välkommen till Ekopark Storclinten!

Ann Eklund, september 2008
Skogsansvarig, Marknadsområde Norrbotten
Sveaskog

Sammanfattning

Ekoparker utgör en del av Sveaskogs stora naturvårdssatsning som ett led i att värna om den biologiska mångfalden i Sveriges skogar. I en ekopark styr de ekologiska värdena över de ekonomiska. Minst hälften av skogsmarken i varje ekopark kommer att användas för naturvård.

I Norrbotten, där Sveaskog har sitt största markinnehav, kommer 14 ekoparker att skapas. Ekopark Storklinten är den fjärde ekoparken inom marknadsområdet Norrbotten. Ekoparken utgörs av ett 1542 hektar stort område, varav 1251 är produktiv skogsmark. Tidigare inventeringar har visat att landskapet har höga naturvärden, vilket är orsaken till att Sveaskog avsätter området som ekopark. I ekoparken finns det höga naturvärden knutna till den gamla tallskogen och de asprika granskogarna.

Många rovdjur, hackspettar och rovfåglar har sin hemvist i ekoparkens skogar. I området finns också gamla gruvhål och lämningar av fångstgropar. I anslutning till ekoparken finns skidanläggningen Storklinten med möjlighet till utförsåkning och längdåkning. I ekoparkens sjöar och vattendrag finns bra fiskemöjligheter.

Cirka en tiondel av skogarna i ekoparken har höga naturvärden idag. Ett stort antal skogar som är lämpliga att restaurera har också fått NO- eller NS-klassning, vilket innebär att områden med höga naturvärden kommer att öka till 49 procent.

Tillsammans med den natur och kulturhänsyn som kommer att tas i samband med avverkningar på övrig skogsmark blir den totala naturvårdsandelen i ekoparken 55 procent.

Många av dagens sällsynta arter är knutna till gamla barr- och lövträd. Målet med restaureringar i Ekopark Storklinten är att uppnå gamla skogar med tall, gran, asp och björk. För att uppnå lövdominerade skogar kommer utglesning av gran och naturvårdsbränningar att genomföras. För att uppnå gamla tallskogar kommer vissa bestånd att lämnas för fri utveckling, utglesas från gran eller naturvårdsbrännas. Granskogar kommer att lämnas för fri utveckling eftersom den konkurrerar ut de andra trädslagen.

Ekologiska målbilder för Ekopark Storklinten

Tabellen visar andelen skog med höga naturvärden och dess naturtyp i Ekopark Storklinten samt hur mycket mark som lagts till för att stärka respektive naturtyp. Den största areella satsningen görs på lövskogar. Total skogsmark för Ekopark Storklinten är 1251 hektar. Med den naturhänsyn som också lämnas i produktionsskogen blir den totala naturvårdsarealen i Ekopark Storklinten 55 %.

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2008 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentar
Grannaturskog	3	2	5	Fri utveckling.
Tallnaturskog	3	5	8	Naturvårdsbränning och tillskapande av död ved.
Lövrík barnnaturskog	3	8	11	Naturvårdsbränning och frihugning av lövträd.
Lövnaturskog	0	24	24	Utglesning av barr och frihugning av lövträd.
Summa	9	40	48	
Produktionsskog	91	-40	52	Hänsyn till natur- och kulturvärden i samtliga produktionsbestånd
Impediment				Endast naturvårdande åtgärder

Ekopark Storklinten invigdes den 14:e september 2006. Denna ekoparksplan är ett styrande ramdokument för Ekopark Storklintens skötsel.

Följande medarbetare har bidragit till ekoparksplanen:

*Inventering:
Åke Boström
Tommy Nordmark
Text:
Marcus Jatko
Johan Ekenstedt
Kartor:
Marlene Olsson-Cipi
Layout:
Johan Ekenstedt
Kvalitetsgranskning:
Stefan Bleckert*

*Framsidesbild: Lappuggla.
Foto: Jörgen Wiklund / N*

Förord	1
Sammanfattning	2
1. Generellt om ekoparker	4
Sveaskogs ekoparker – för naturen och människans skull	
Ekoparkerna – en viktig del av Sveaskogs naturvårdsstrategi	
Ekoparksavtal	
Samsyn med årliga samråd	
Från biotopanalys till ekoparksplan – en översiktlig beskrivning	
Ordförklaringar	
2. Ekopark Storklintens naturvärden	7
Geografi och historia	
Varför Ekopark Storklinten?	
Biotopanalys – resultat	
Mångfaldsanalys – resultat	
Landskapsanalys – resultat	
3. Naturvårdsmål i Ekopark Storklinten	27
Ekologiska målbild	
Skogslandskapets vattenmiljöer	
Sammanställning av målklasser och deras fördelning	
4. Naturvårds- och produktionsmetoder	35
Orörda områden	
Naturvårdande skötsel	
Ekologisk leveranstid	
Skötsel av produktionsskogarna	
5. Rennäringen	39
6. Kulturmiljövärden	40
Kulturvärden	
Kulturmiljövärden	
7. Upplevelsevärden i Ekopark Storklinten	41
Upplevelsevärden	
Hänsyn till upplevelsevärden	
8. Jakt och fiske	42
9. Forskning, inventeringar och samarbeten	42
10. Information	43
11. Källor, litteraturförteckning	43
12. Bilagor	44
Översiktskarta	
Instruktion för vindfällan	

1. Generellt om ekoparker

Sveaskogs ekoparker – för naturen och människans skull

Ekoparker är större sammanhängande skogslandskap, i storlek mellan 1 000-14 000 hektar, med höga ekologiska värden. Sveaskog har höga naturvårdsambitioner i ekoparkerna. Minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård. Var balansen mellan naturvård och produktion slutligen hamnar avgörs av ekoparkens nuvarande naturvärden och möjligheterna att aktivt återskapa naturvärden genom restaurering. Skogsbruk bedrivs i de flesta ekoparker, men anpassas till ekoparkens särskilda natur- och kulturvärden. Det finns exempel på ekoparker där all mark används för naturvård. I en ekopark styr ekologiska värden över ekonomiska samtidigt som skogens betydelse för friluftslivet sätts i fokus.

Syftet med ekoparkerna är att gynna arter med landskapsekologiska krav samt skapa förutsättningar för livskraftiga populationer av hotade arter. Ekoparkerna kan genom sin storlek och höga naturvårdsambition fungera som spridningskällor för hotade arter.

Ekoparkerna – en viktig del av Sveaskogs naturvårdsstrategi

Ekoparkerna utgör ett nödvändigt komplement till andra frivilligt skyddade skogsbiotoper samt till den naturhänsyn som lämnas vid all skogsavverkning i form av kantzoner, hänsynsytor, trädgrupper och solitära träd. Inom varje skogsregion kommer Sveaskog att använda:

- 5 procent av den produktiva skogsmarken till ekoparker.
- 10 procent av den produktiva skogsmarken till naturvårdsskogar (utan skogsproduktion).
- 85 procent av den produktiva skogsmarken till skogsproduktion med förstärkt eller generell naturhänsyn.

Med denna fördelning på fyra olika naturvårdsambitioner kommer Sveaskog att arbeta för att förverkliga de nationella miljömålen. Naturvärdena i respektive område avgör vilken naturvårdsambitionen blir.

Ekoparksavtal

Beslutet att avsätta 36 skogsområden som ekoparker är ett långsiktigt åtagande för Sveaskog. För varje ekopark sluter Sveaskog avtal med Skogsstyrelsen. Dessa ekoparksavtal garanterar ett långsiktigt skydd och bevarande av natur- och kulturvärdena i ekoparkerna. Ekoparksavtal skrivs mellan Sveaskog och den regionala Skogsstyrelsen senast sex månader efter invigning av respektive ekopark. Avtalet gäller i 50 år vilket är längsta möjliga avtalstid. Sveaskog säljer inte mark inom ekoparkerna och kommer inte att ändra gränserna för den invigda ekoparken, annat än om en utvidgning av ekoparken blir aktuell. Sveaskog kommer inte heller att sänka ambitionerna i de enskilda bestånden – de beslutade målklasserna och hänsynsprocenten i varje enskilt bestånd är juridiskt bindande i ekoparksavtalet. Målklassen kan dock höjas som en kvalitetsförbättring. För att kunna lyfta in nya kunskaper och erfarenheter är även ändringar av ekologiska målbilder och de föreslagna metoderna för varje enskilt bestånd tillåtna efter dialog med länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Samsyn med årliga samråd

Ekoparksplanen är en övergripande skötselplan som har arbetats fram i samråd med Skogsstyrelsen och länsstyrelsen i aktuellt län. Den presenteras vid invigningen av en ekopark och invigningen är starten på en förvaltning av ekoparken enligt denna plan. Sveaskog genomför i nästa steg årliga samråd med myndigheterna och i förekommande fall med samebyarna för att ge möjlighet till synpunkter på detaljer i skötseln och åtgärderna för varje enskilt skogsområde.

Från biotoplanalys till ekoparksplan – en översiktlig beskrivning

Ekoparksplaneringen genomförs i flera steg enligt följande ordning:

1. Biotoplanalys (fältinventering)
2. Mångfalds- och landskapsanalys
3. Hänsyn till kulturmiljöer, friluftsliv och i förekommande fall med rennäringen
4. Förankringsprocess med myndigheter och ideella föreningar
5. Ekoparksplan

Steg 1. Biotopanalys (fältinventering)

Sveaskog genomför en fältinventering med naturvärdesbedömning och biotopkartering av alla skogsbestånd. Resultaten sammanställs i en så kallad biotopanalys. Vid fältinventeringen samlas viktiga ekologiska data in från varje enskilt skogsbestånd, exempelvis mängden död ved, antalet naturvärdes-träd samt maxåldern för olika trädslag. Inventeraren ger dessutom ett förslag till naturvårdsmål för varje enskilt bestånd.

I naturvärdesbedömningen beskrivs nuvarande naturvärden men även framtida restaureringsmöjligheter. Det görs även en bedömning av hur lång tid det tar innan ett restaurerat område når önskad ekologisk kvalitet, det vill säga ekologisk leveranstid.

Steg 2. Mångfalds- och landskapsanalys

I mångfalds- och landskapsanalysen kompletteras biotopbedömningarna med ett artperspektiv och ett landskapsperspektiv. Först görs en sammanställning av landskapets eller regionens biologiska mångfald. Kraven på livsmiljöer för ansvarsarter och andra viktiga arter sammanställs och jämförs med de föreslagna naturvårdsåtgärderna. Den efterföljande landskapsanalysen belyser inte bara mängden av olika naturtyper och livsmiljöer utan även deras fördelning i landskapet. I samband med landskapsanalysen görs kompletteringar och förändringar av de föreslagna naturvårdsmålen för att skapa:

- Kärnområden för olika skogstyper samt biotopförstärkningar av mindre objekt.
- God konnektivitet (sammanbindning) och minskad habitatisolering i landskapet.

- Naturliga störningar med exempelvis naturvårdsbränder, vattenfluktuationer och betesdjur.
- En naturvårdssatsning som tar hänsyn till skogens historia – skoglig representativitet.
- En naturvårdssatsning som tar hänsyn till arternas ekologiska krav – ekologisk representativitet.

Steg 3. Hänsyn till kulturmiljöer, friluftsliv etc.

Förutom den ekologiska planeringen görs en sammanställning av särskilt värdefulla områden för andra intressen, till exempel kulturmiljövård och friluftsliv. Möjligheten att kombinera dessa värden med områden i den ekologiska planeringen beaktas särskilt. En redovisning av hänsyn till olika intressen presenteras med hjälp av temakartor.

Steg 4. Förankringsprocess

Ekoparksplanens ekologiska och sociala satsningar diskuteras med berörda myndigheter och ideella föreningar för att inhämta kunskaper och synpunkter. Förankringsprocessen är på det sättet ett viktigt steg i kvalitetsutvecklingen av ekoparksplanen.

Steg 5. Ekoparksplan

De beståndsvisa naturvårdsmålen fastläggs i en ekoparksplan. I den förtydligas bland annat ambitionsnivån för ekoparken och dess skogsbestånd med målklasser, det vill säga NO, NS, PF och PG (se sidan 33). Dessutom görs temakartor över ekologiska målbilder samt områden av särskilt intresse för kulturmiljövården och friluftslivet.

Ordförklaringar

Bestånd

Träd som växer inom en viss areal och som främst kännetecknas av enhetlig ålder och trädslagsblandning.

Biologisk mångfald

Variationsrikedom bland allt levande i alla miljöer och ekologiska processer som de ingår i. Detta innefattar mångfald inom och mellan arter och hos ekosystem.

Biotop

Naturtyp, exempelvis en tallskog, en lövskog, en äng, en myr etc.

Biotopkartering

Kartläggning av olika biotoper.

Brandrefugiala områden

Områden som under lång tid blivit förskonad från brand på grund av dess läge i landskapet, t ex svackor med blöt mark.

Bränna/brännor

Skog som har uppkommit efter en brand.

Ekopark

Ett större sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner. Sveaskog har beslutat att inrätta 36 ekoparker runt om i landet.

Hektar (ha)

En yta motsvarande 10 000 m². 1 km² motsvarar 100 ha.

Impediment

Benämning på markområde som har en genomsnittlig tillväxt om mindre än 1 m³sk/ha och år.

Margran

Gran som har växt i mycket tät skog som ungt träd och fått täta årsringar. Virket blir mycket starkt.

Målklass

Målklass beskriver naturvårdsambition för varje enskilt bestånd. Renodlade naturvårdsbestånd kallas NO- och NS-bestånd medan bestånd satta till PF eller PG har skiftande produktionsmål. Målklassning är en långsiktig klassning och ambitionen är satt i ett flerhundraårigt perspektiv.

Naturvärdeslokal

Skog med vissa naturvärden och stora förutsättningar att inom snar framtid återskapa höga naturvärden.

Nyckelbiotop

Skogsområde med höga naturvärden där man kan förvänta sig närvaro av (biotopberoende) rödlistade arter. Dessa skogar har ofta lång historia och naturskogliknande karaktärer.

Produktiv skogsmark

Skogsmark som kan producera minst 1 m³sk/ha/år i genomsnitt.

Rödlistade arter

Arter vars långsiktiga överlevnad är osäker på sikt – exempelvis på grund av skogsbruk. Klassade enligt internationella hotkategorier i en så kallad rödlista.

Restaureringsskogar

Skogar som har låga eller inga naturvärden idag, men som har en ekologisk potential att utveckla höga naturvärden i framtiden.

Självföryngring

Ny skog uppkommer från frön som sprids från fröträd.

Stavatall

Tall som uppkommit genom självföryngring efter en brand. Dessa skogar finns oftast i slutningar och växer mycket stamtätt, vilket ger goda förutsättningar till att utvecklas till gamla tallar.

Ståndort

Ett område som har för växterna enhetlig livsmiljö.

Succession

Innebär i ekologiska sammanhang att ett växtsamhälle efterträder eller tar över ett annat.

Överståndare

Träd som förekommer glest i ett bestånd och är väsentligt äldre än beståndet i övrigt.

2. Ekopark Storcklintonens naturvärden

Geografi och historia

Ekopark Storcklinton ligger i Norrbottens län i Lule älvdal cirka fyra mil norr om Boden efter väg 97 mot Jokkmokk (figur 1). Koordinater ungefär mitt i parken är 1749500 / 7335500 (RT 90 gon 2.5 V).

Ekoparken bjuder på ett mycket kuperat landskap med höga rundade bergstoppar, branta sluttningar och däremellan svackor med bördiga bäckdråg och små tjärnar. I bergsluttningarna breder gammelskogen ut sig. Här finns orörda gran- och tallskogar samt även områden med inslag av gammal grov asp och björk. Sumpskogar och myrområden finns också i ekoparken.

Berggrunden i ekoparken är av en sur intermediär bergart som täcks av jordarten morän. Ekopark Storcklinton ligger mellan 101-270 meter över havet.

Ekoparken är en ypperlig biotop för många av våra rovfåglar och ugglor. Här kan man hitta pärluggla, slaguggla, lappuggla samt duvhök. I gamla tider var Storcklinton ett känt tillhåll för berguv. Tillgången på gamla grova lövträd har gjort att många av våra hackspetsarter har hittat sitt livsutrymme i ekoparken. Längs bäckar och vattendrag ser man ibland spår av utter. Området har också stora viltstammar av älg och hare.

Skogshistoria

Högproduktiva skogsmarker med närhet till flottled och industri har gjort att skogsbruket haft sin självklara plats i området. Det har satt sina spår och innebär att en viktig uppgift blir att restaurera och med aktiva naturvårdsåtgärder öka den biologiska mångfalden samtidigt som befintliga höga unika naturvärden bevaras

Varför Ekopark Storcklinton?

- Genom tidigare inventeringar har man konstaterat höga naturvärden i områdena kring Småträsk och Storcklinton. Områdena utgörs av gammal tallskog och asprika granskogar, biotoper som är viktiga för många hackspetsarter och kärlväxter.
- Ekopark Storcklinton utgör ett mycket populärt område för rekreation som skidåkning, skoteråkning och vandring. Intill ekoparken finns skidanläggningen Storcklinton som är välkänd bland många alpinintresserade.
- Området har fram till slutet av förra seklet utgjort en av de sista lokalerna för vitryggig hackspett i landet. Arten klassas som Akut hotad. Arten häckar inte längre i norra Sverige.
- En hög andel äldre skog finns bevarad i ekoparken. Där bland tallar som daterats till 450 år gamla, dessa har spår av flera bränder.
- Ekoparken innehåller flera sällsynta arter som guckusko och en del gelelavar som är knutna till grova gamla aspar.
- Området erbjuder bra fiskemöjligheter i Hundsjön och i flera mindre fiskförande bäckar med framförallt öring och harr. De akvatiska ekosystemen är viktiga att bevara eftersom många organismer är helt beroende av dessa.

Figur 1. Regionskarta

Biotopanalys – resultat

Ekopark Storklinten fältinventerades under hösten 2005. Drygt 130 bestånd besöktes i fält, inventerades och beskrevs under den perioden.

Skogar med höga naturvärden

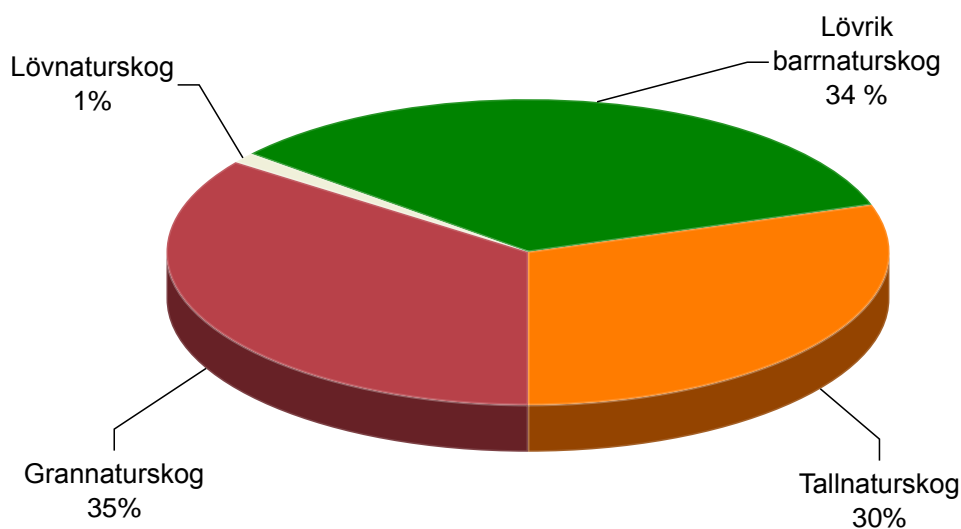
Med höga naturvärden i detta sammanhang menas nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler. Resultatet av inventeringen visar att det finns nio procent nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler på den produktiva skogsmarken (karta 1). Utmärkande för skogar med höga naturvärden inom Ekopark Storklinten är lövrika skogar, tallnaturskogar, bestånd med gamla grova tallöverståndare och ett par gamla talldominerade bestånd (figur 2).

Ekopark Storklintens kärnvärden är långvarig beståndskontinuitet, hög beståndsålder och rikligt med död ved i varierande nedbrytningsfaser.

Lövinslaget i Ekopark Storklinten är inte samlat i något speciellt område utan är spridd i hela ekoparken och är i snitt 14 procent per bestånd. Förekomsten av lövträd består nästan helt av björk (figur 3). I området kring Gruvberget finns rika förekomster av asp.

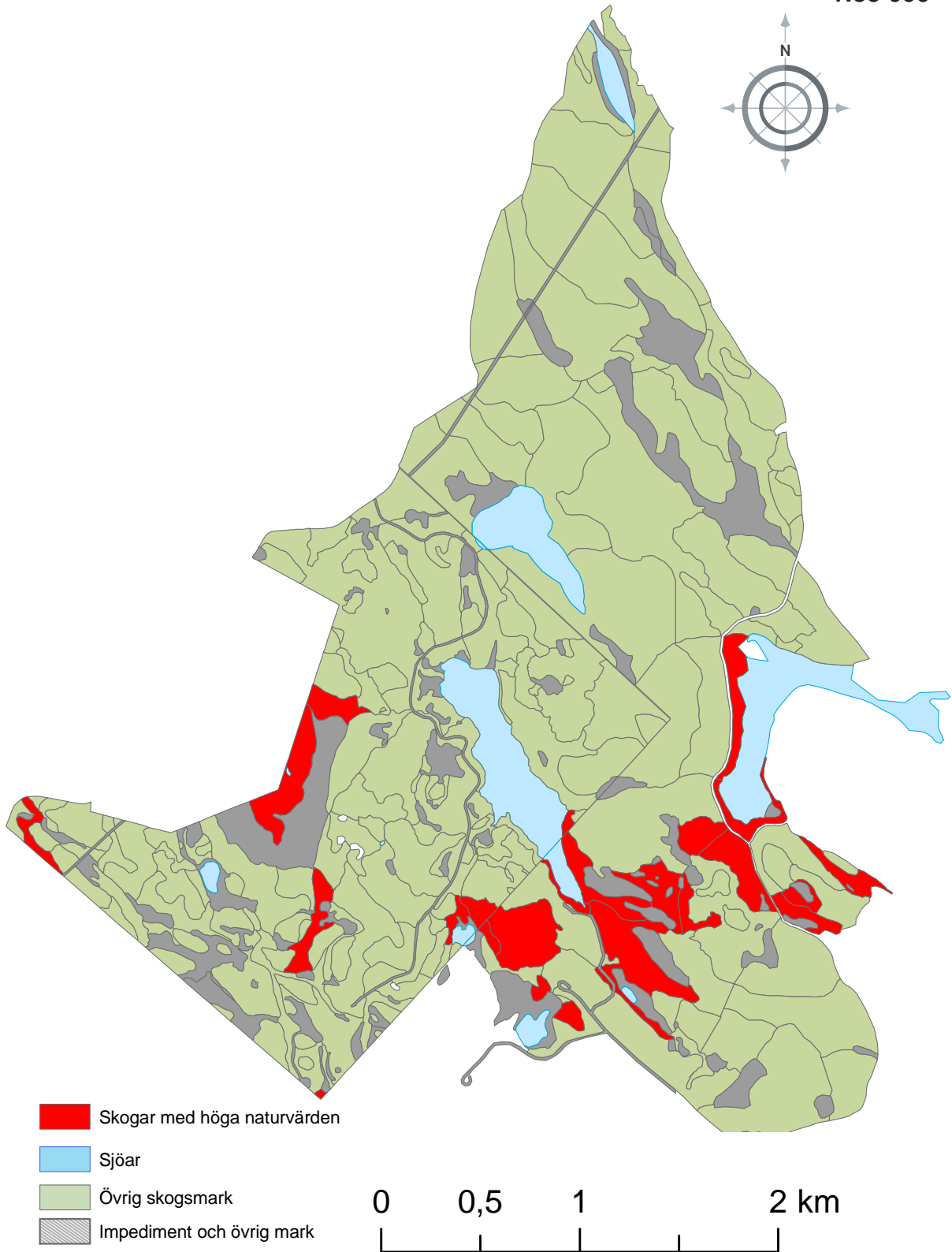
Höga naturvärden. Grova aspar är idag en bristvara i den svenska barrskogen på grund av tidigare skogsbruksmetoder, ett högt betestryck från vilt samt frånvaron av skogsbränder som förut skapade lövskogar. I Ekopark Storklinten finns rikligt med grov asp någonting som Sveaskog medvetet kommer att försöka bevara genom restaurering och skötsel.

Figur 2. Skogar med höga naturvärden och deras areella fördelning på olika skogstyper. Det finns nio procent nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler i Ekopark Storklinten. Fördelningen av höga naturvärden är ganska jämn mellan skogstyperna bara andelen lövnaturskog skiljer sig från de övriga.

Karta 1. Skogar med höga naturvärden

1:35 000

Gamla skogar

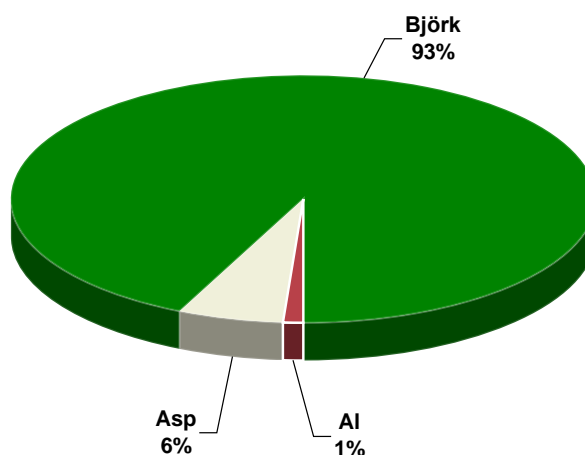
De gamla barrskogarna utgör ett viktigt inslag i Ekopark Storklinten. En stor mängd insekter, svampar och lavar är beroende av den för sin överlevnad. Idag finns cirka 23 procent äldre skogar (över lägsta slutavverkningsålder) och cirka 17 procent utgörs av gamla skogar (1,5 gånger lägsta slutavverkningsålder). Sveaskog kommer att lämna de flesta av dessa bestånd för fri utveckling till naturskogar.

Gamla träd

Maxålder för tall har uppskattats till 450 år. Maxålder för gran är 250 år. Maxålder för björk och asp är uppskattad till 150 respektive 160 år.

Lövskogar och lövinslag

26 procent av den produktiva skogsmarken domineras av lövträd i Ekopark Storklinten och dessutom är närmare 29 procent av skogarna lövriska (mellan 20-49 procent lövinslag). De lövriska skogarna i ekoparken utgör en stor del och bildar det största kärnområdet i ekoparken. Inte mindre än 55 procent av ekoparken har ett inslag på minst 20 procent lövinslag även om en del ungsskogar ingår i beräkningen. Det vanligaste lövträdet är björk följt av asp och al (figur 3).

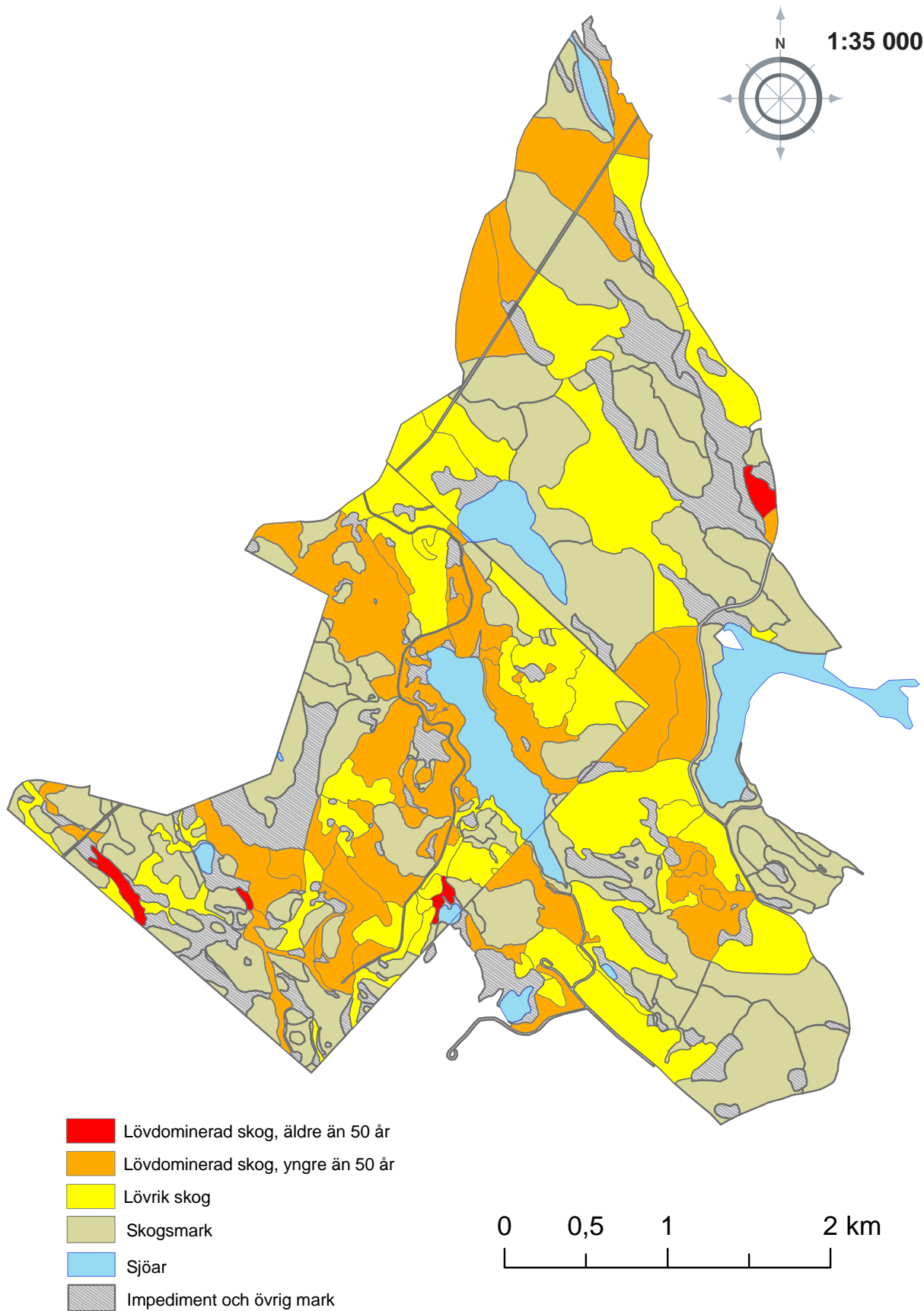

Figur 3. Lövträdslagens fördelning. Björk dominerar kraftigt även om asp har relativt höga siffror för att vara i ett barrdominerat landskap

Tabell 1. Lövskogarnas fördelning på olika åldersklasser. Lövskogar (mer än 50 procent löv) och lövriska skogar (20 procent-49 procent löv) har stor åldersspridning även om de yngre skogarna dominerar. Med lövskogar avses här en summering av alla lövträdsdrag.

Skogstyp	Totalt i ekoparken (%)	0 – 29 år	30-59 år	60 år och äldre
Lövskog	26	59	38	3
Lövrisk skog	29	40	43	17

Karta 2. Lövdominerad och lövrik skog.

Naturvärdesträd

Inventeringen av naturvärdesträd har skett genom att räkna antal levande träd med speciella naturvärden. Under inventeringen påträffades det påtagligt med naturvärdesträd av framförallt tall och asp men även gran och björk i en stor andel av bestånden (tabell 2).

Gran

Naturvärdesträd av gran utgörs ofta av senvuxna cirka 200 år gamla granar med grenar täckta av hänglav. Granarna har i vissa fall en tidigare period av "margransstadie" vilket syns genom täta grenvarv på stammen, detta kan ha pågått under 50-100 år av granens levnad. Orsaken till att granen blir en långsamt växande margran är konkurrensen med närliggande större träd som skuggar och konkurrerar om näringen. När en lucka uppstått på grund av till exempel stormfällningar och plockhuggningar får granen möjlighet att växa till sig till grova gamla träd. Gamla granar med skrovlig bark gynnar flera ovanliga lavar och svampar som till exempel gammelgranskål och liten sotlav

Tall

Naturvärdesträden av tall består av gamla individer som har grova stammar, grenar och pansarbark. Solbelysta grova tallar gynnar ett flertal hotade skalbaggar som till exempel reliktböck och raggböck.

Björk

Naturvärdesträd av björk utgörs av grova senvuxna individer som nått en hög biologisk ålder. Flera av dessa har sprucken bark och ihålig stam. Många hotade arter är knutna till gammalt grovt löv och därför är dessa träd värdefulla för ekoparken, speciellt då regionens lövandel överlag är relativt lågt.

Asp

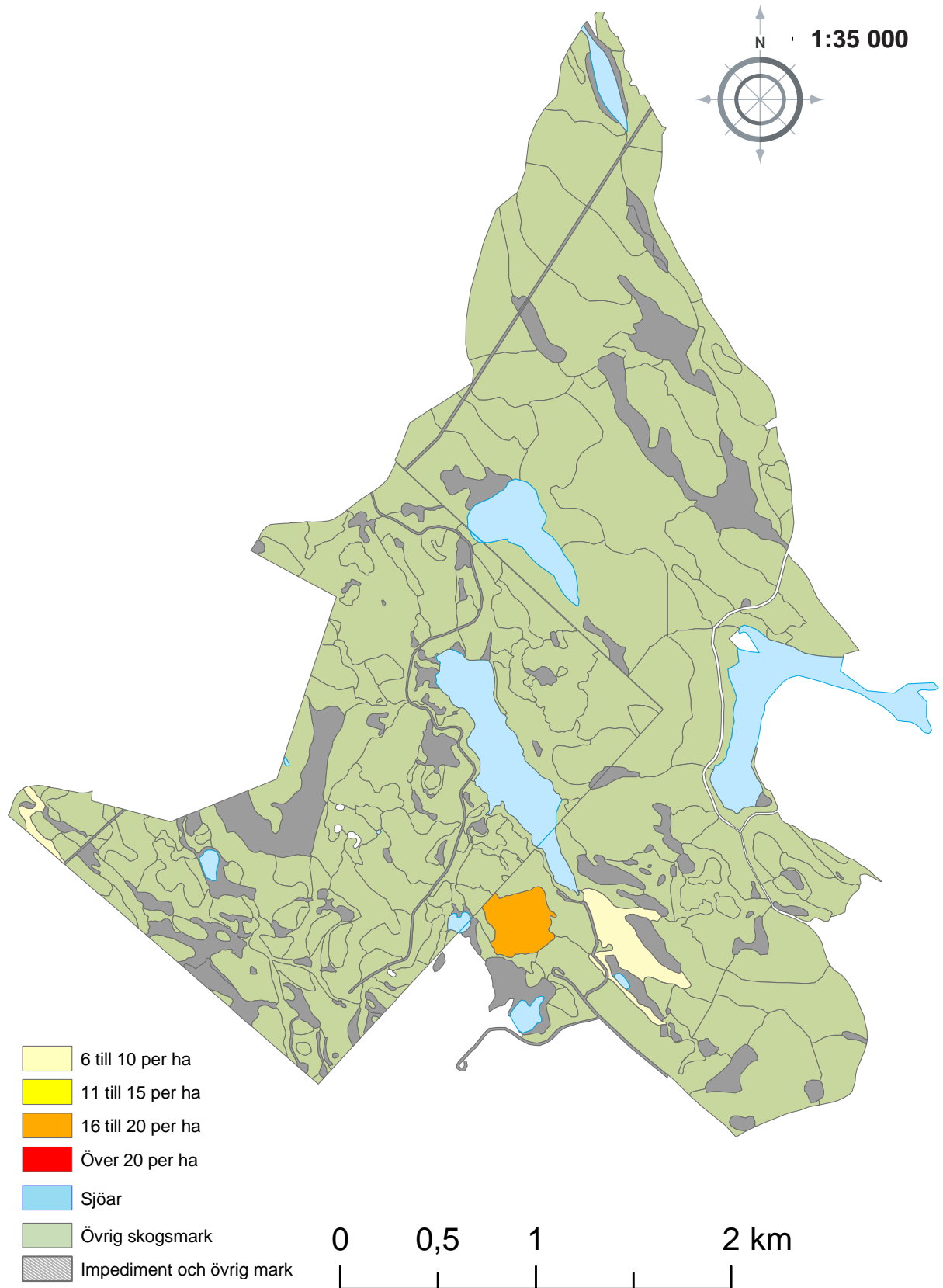
Asp förekommer som naturvärdesträd dels som jätteträd, ofta med håligheter, men också som senvuxna klenta träd. I Ekopark Storcklinton finner man de grova asparna främst som jätteträd i bördiga granskogar. Aspen har särskilt ekologiskt värde i ekoparken och flera hotade arter som till exempel stor aspticka och liten aspegelelav är knutna till detta trädslag.

Kartorna på följande sidor visar den geografiska fördelningen av de fyra mest frekventa naturvärdesträdslagen i Ekopark Storcklinton – gran, tall, björk och asp.

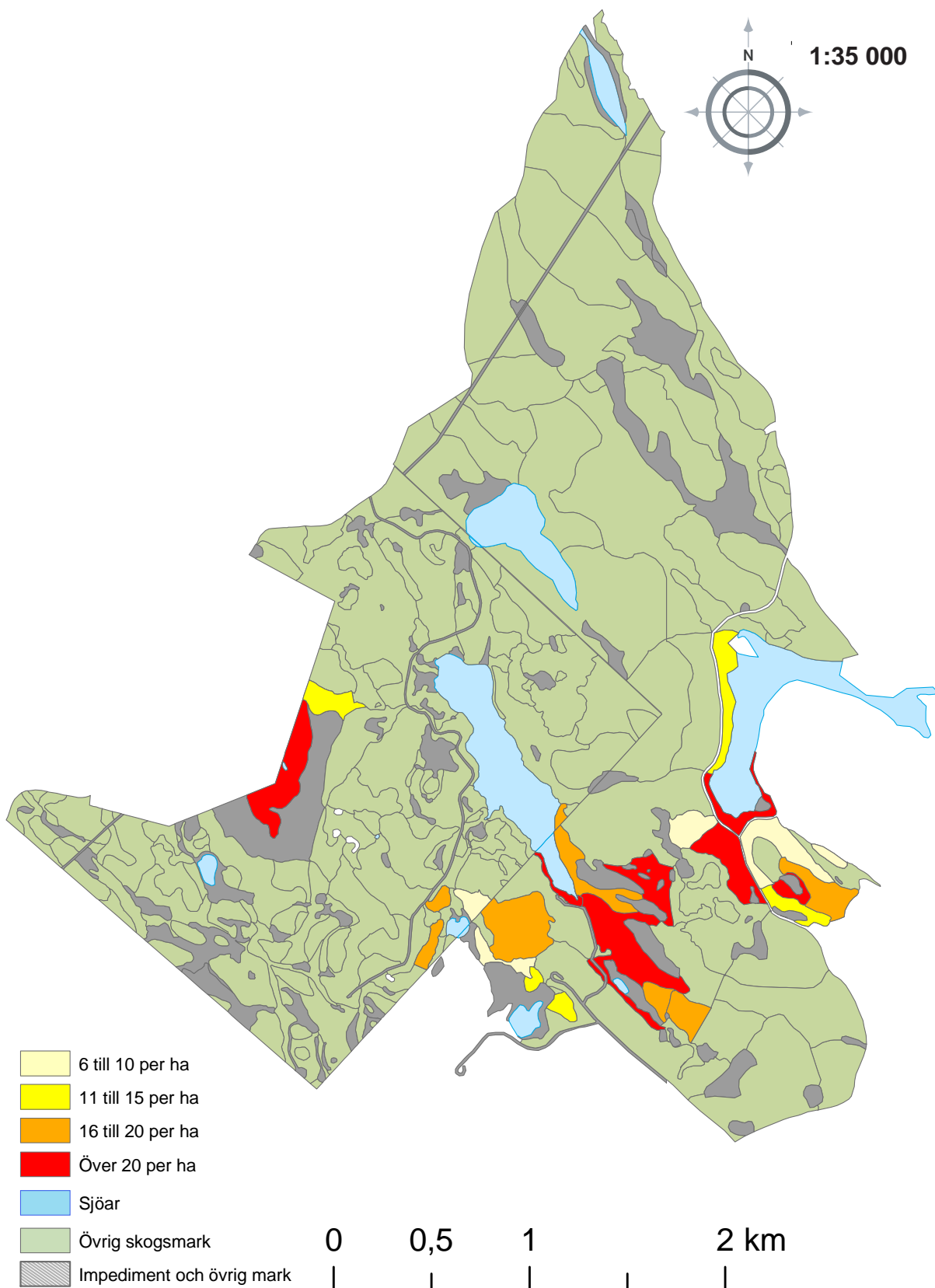
Tabell 2. Antalet naturvärdesträd av olika trädslag per 100 hektar. Totalt finns cirka 633 naturvärdesträd per 100 hektar i Ekopark Storcklinton. Tallen dominerar följt av asp

Trädslag	Tall	Asp	Björk	Gran
Antal naturvärdesträd per 100 hektar	285	213	72	62
Totalt för hela ekoparken	3600	2600	900	800

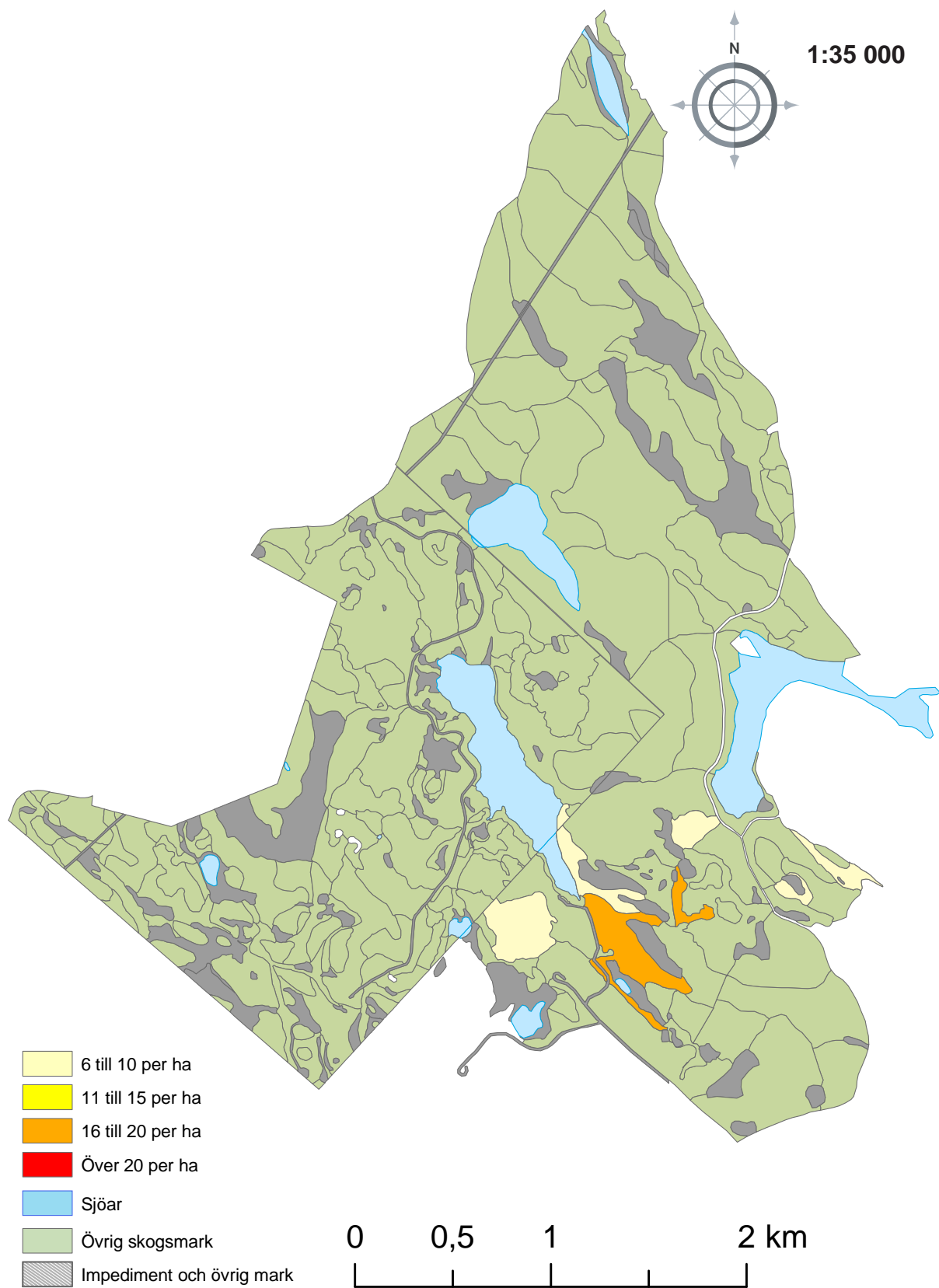
Karta 3. Naturvärdesträd av gran.

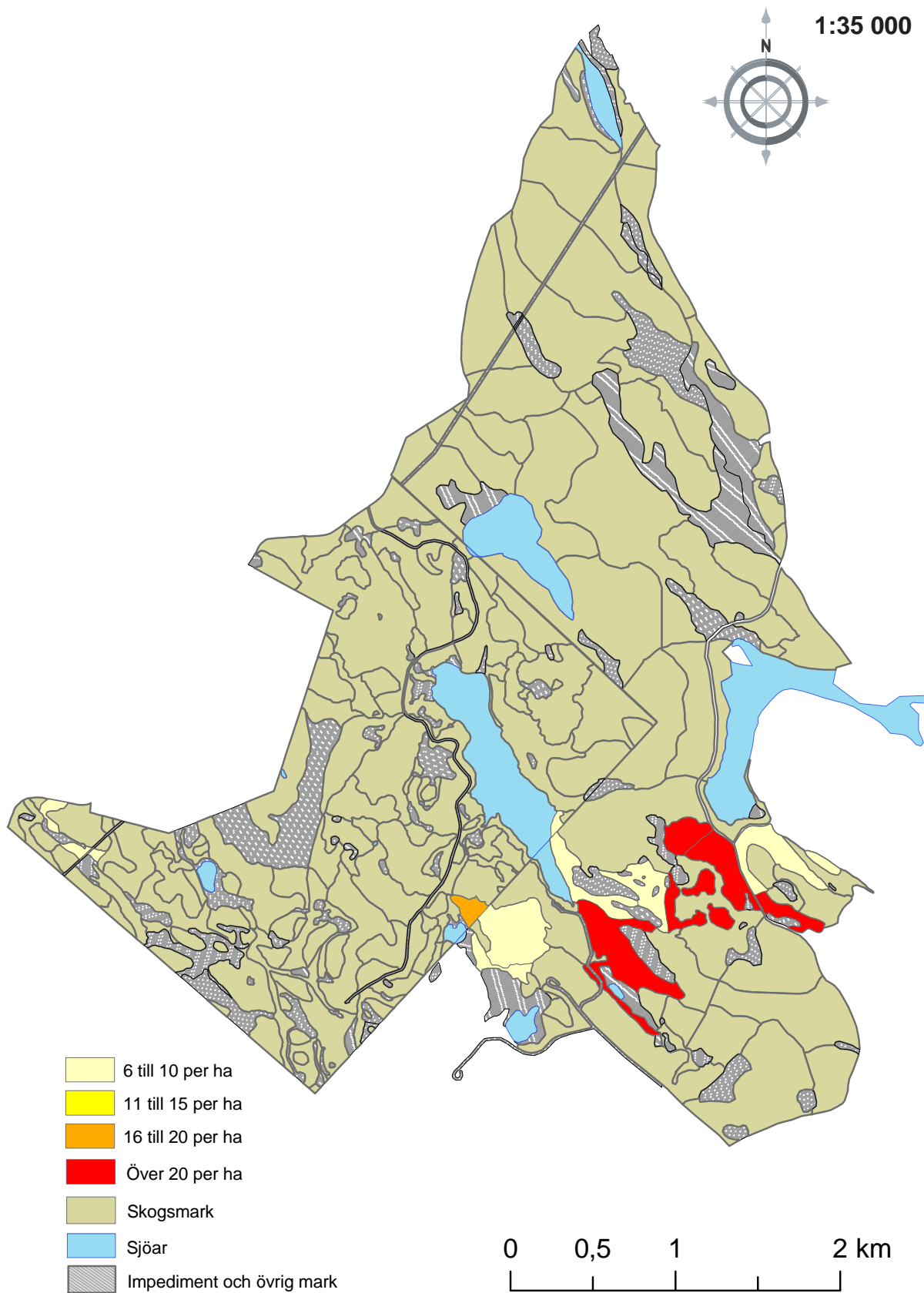
Karta 4. Naturvärdesträd av tall.

Karta 5. Naturvärdesträd av björk.

Karta 6. Naturvärdesträd av asp.

Död ved

En av de viktigaste kvalitéerna för hotade arter är mängden död ved, det vill säga stående och liggande döda träd och träddelar. Flera tusen arter i de svenska skogarna är beroende av död ved, de flesta i ädellövskog men också en del i den boreala skogen. Kartorna på följande sidor visar den geografiska fördelningen av stående och liggande död ved av de tre mest frekventa trädslagen i Ekopark Storklinten, tall, gran och björk. Tall är det vanligaste stående döda trädet följt av gran, björk och asp (tabell 3). Gran är det vanligaste liggande döda trädet följt av tall, björk och asp (tabell 4).

Tabell 3. Stående död ved. Antalet torrakor med minst 15 centimeter i brösthöjddiameter per 100 hektar, fördelade per trädslag.

Trädslag	Tall	Gran	Björk	Asp
Antal torrakor per 100 hektar	101	47	47	28
Totalt för hela ekoparken	1300	600	600	400

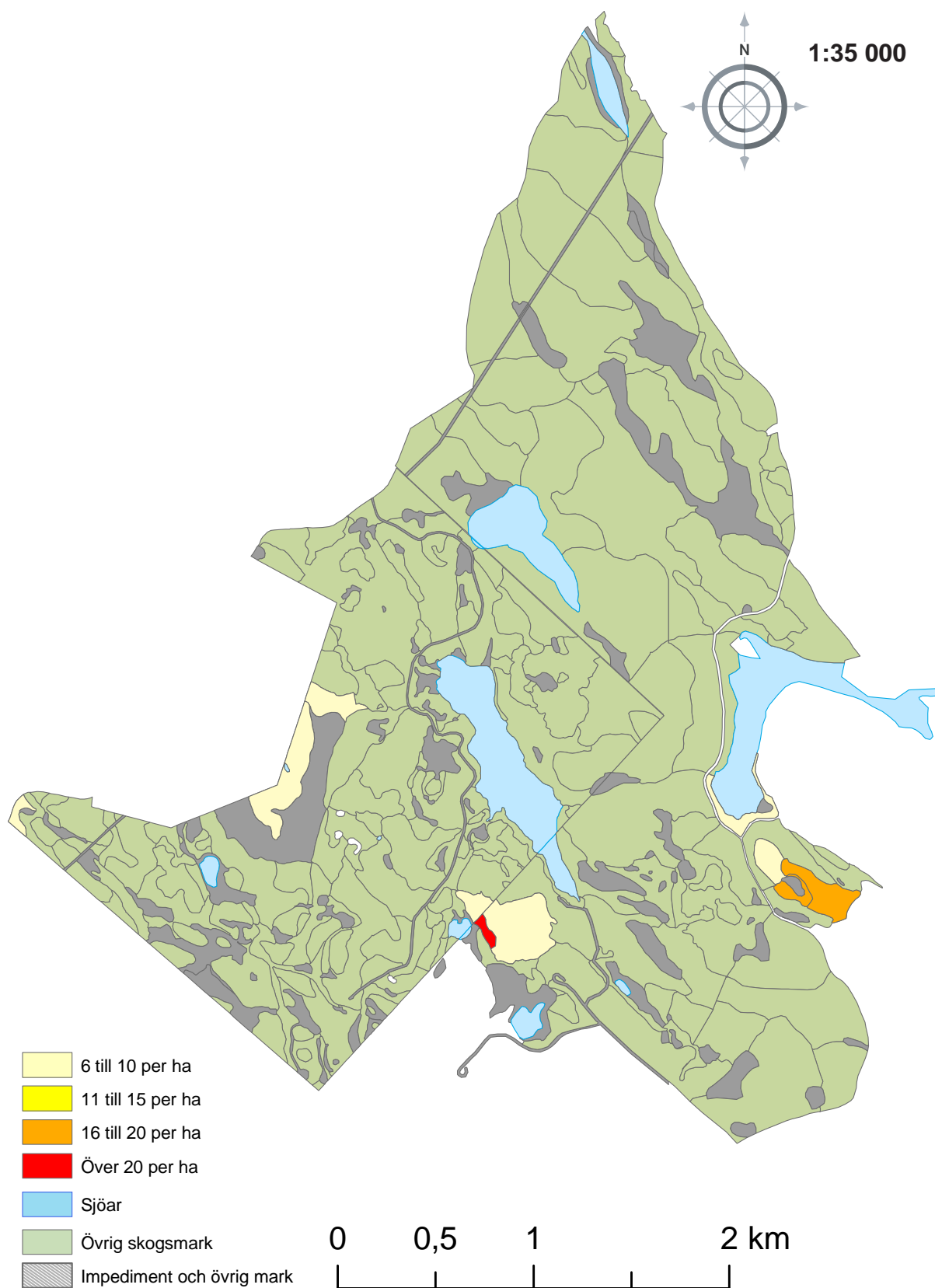
Tabell 4. Liggande död ved. Antalet lågor med minst 15 centimeter i diameter per 100 hektar, fördelade per trädslag.

Trädslag	Gran	Tall	Björk	Asp
Antal lågor per 100 hektar	77	65	42	19
Totalt för hela ekoparken	1000	800	500	200

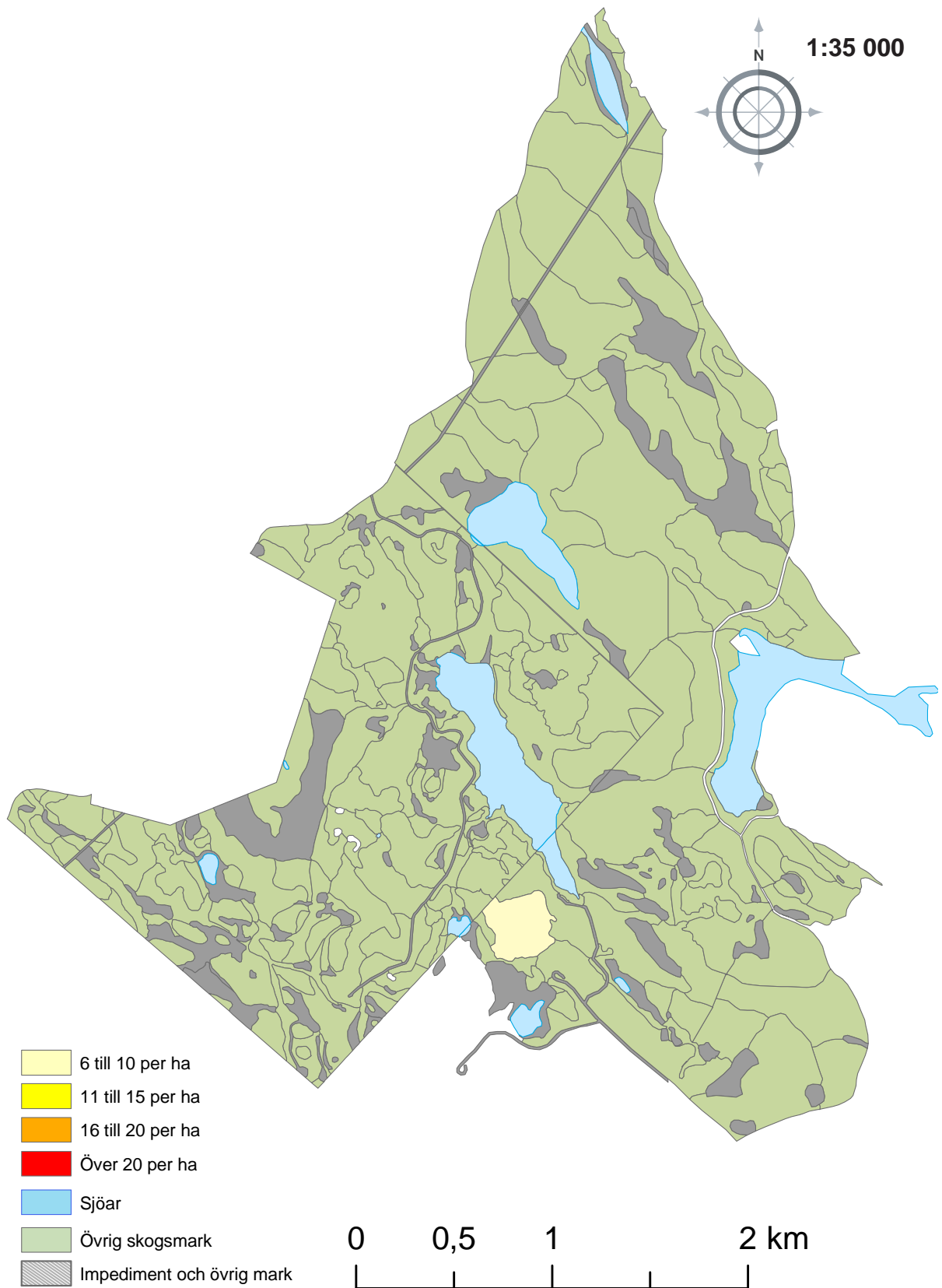

Död ved lever. Många hotade arter är beroende av god tillgång på död ved för att överleva. I Ekopark Storklinten finns det mest död ved i de södra delarna (karta 7-12).

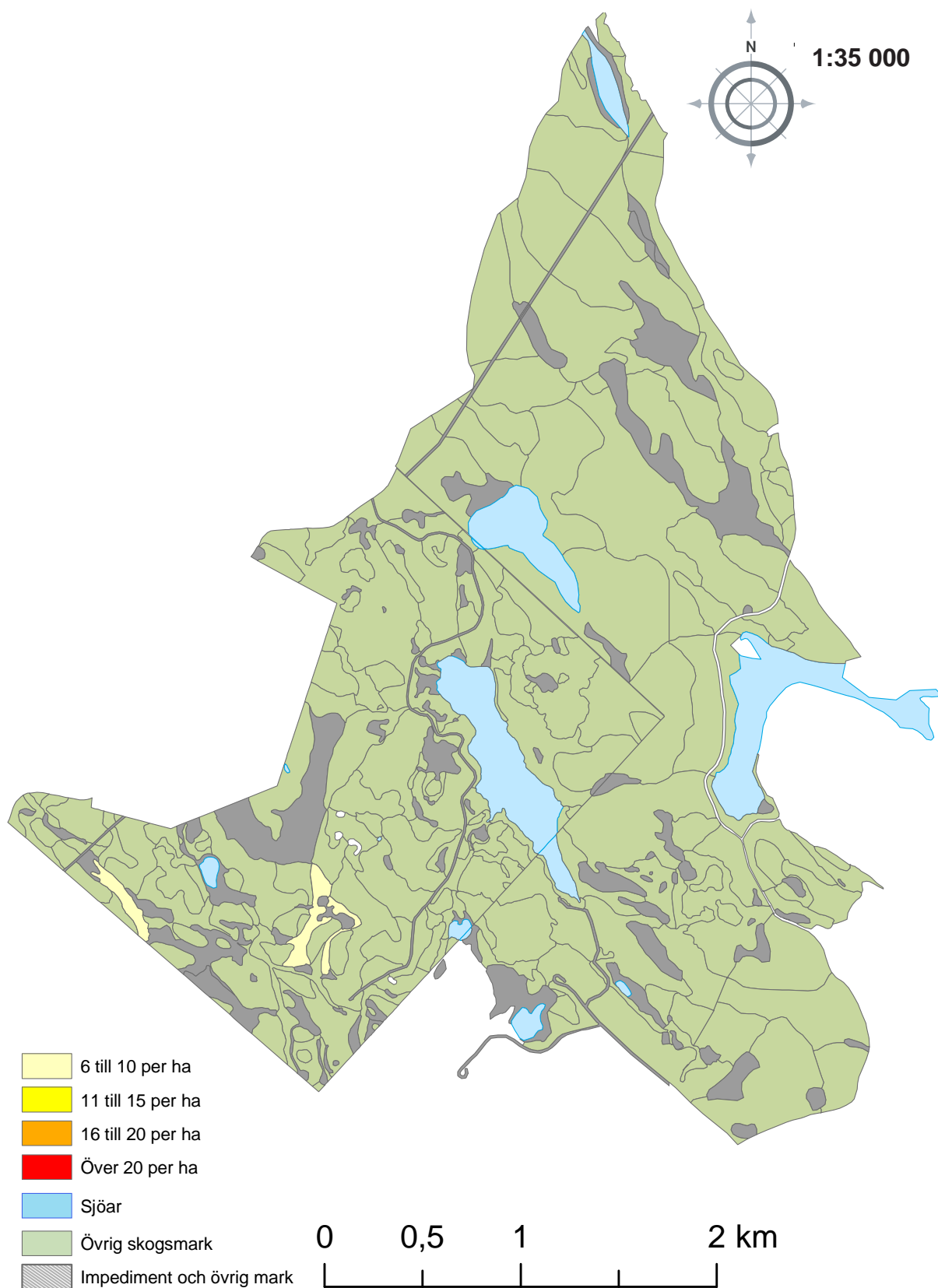
Karta 7. Stående död ved av tall.

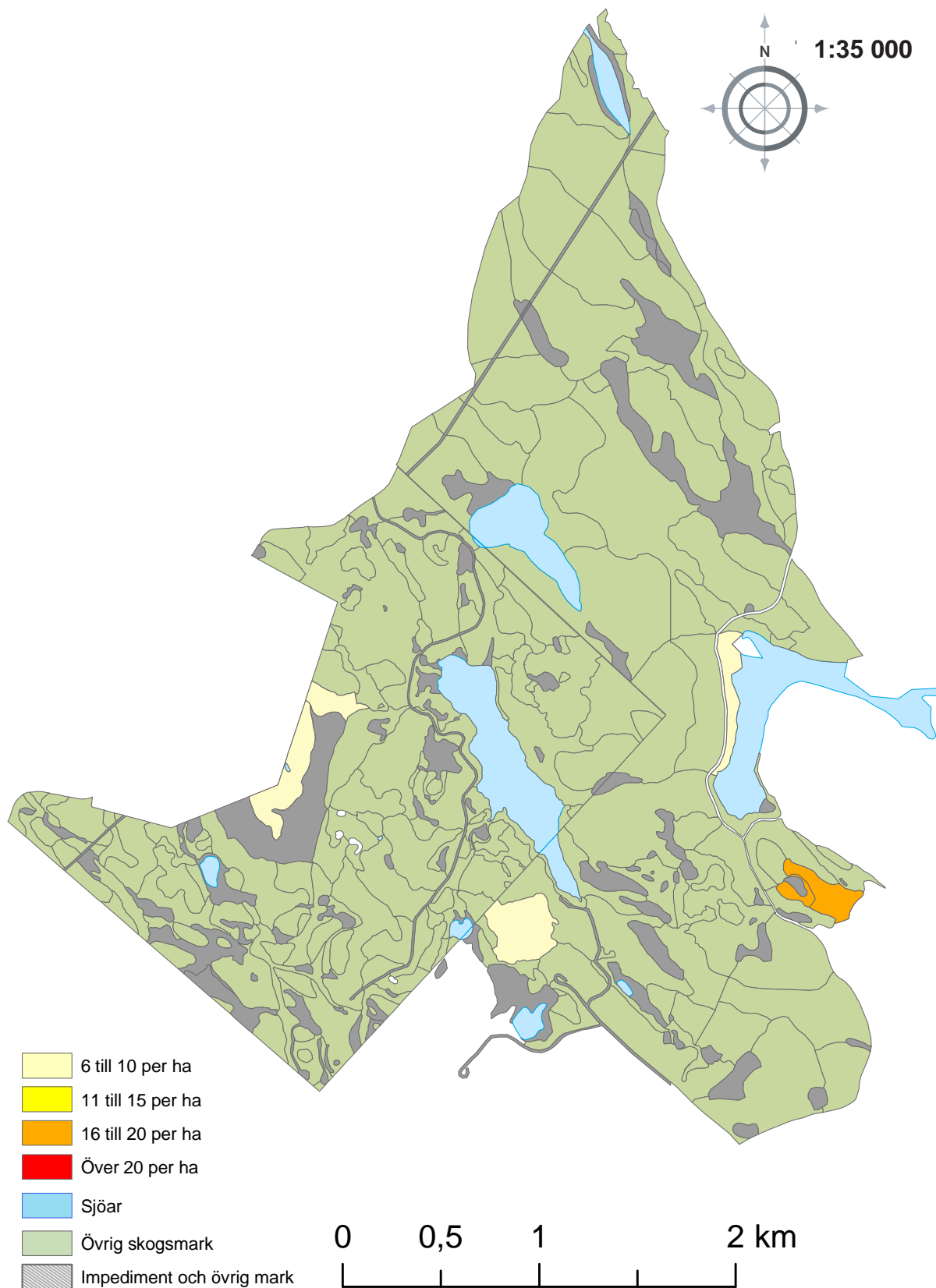
Karta 8. Stående död ved av gran.

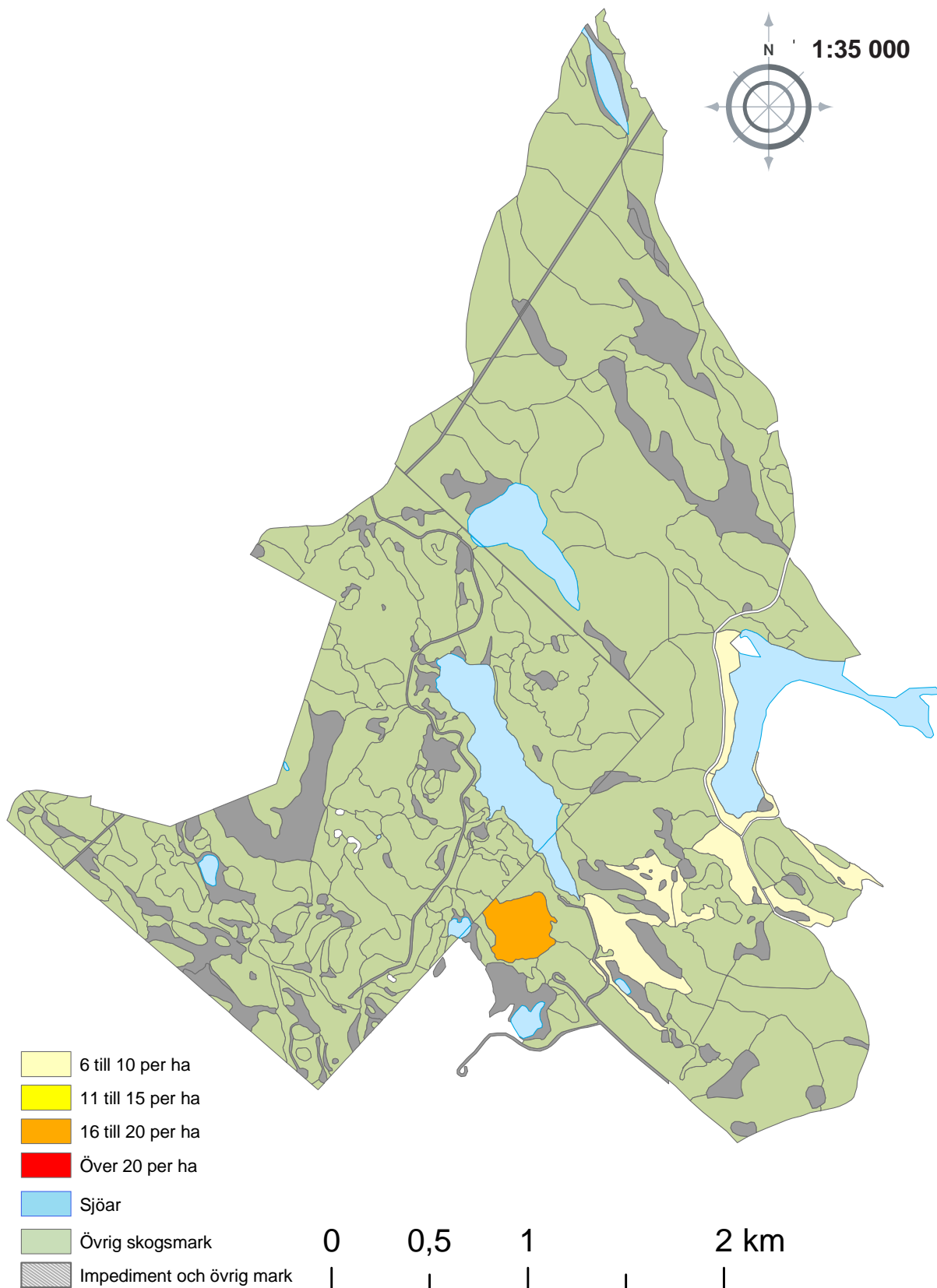
Karta 9. Stående död ved av björk.

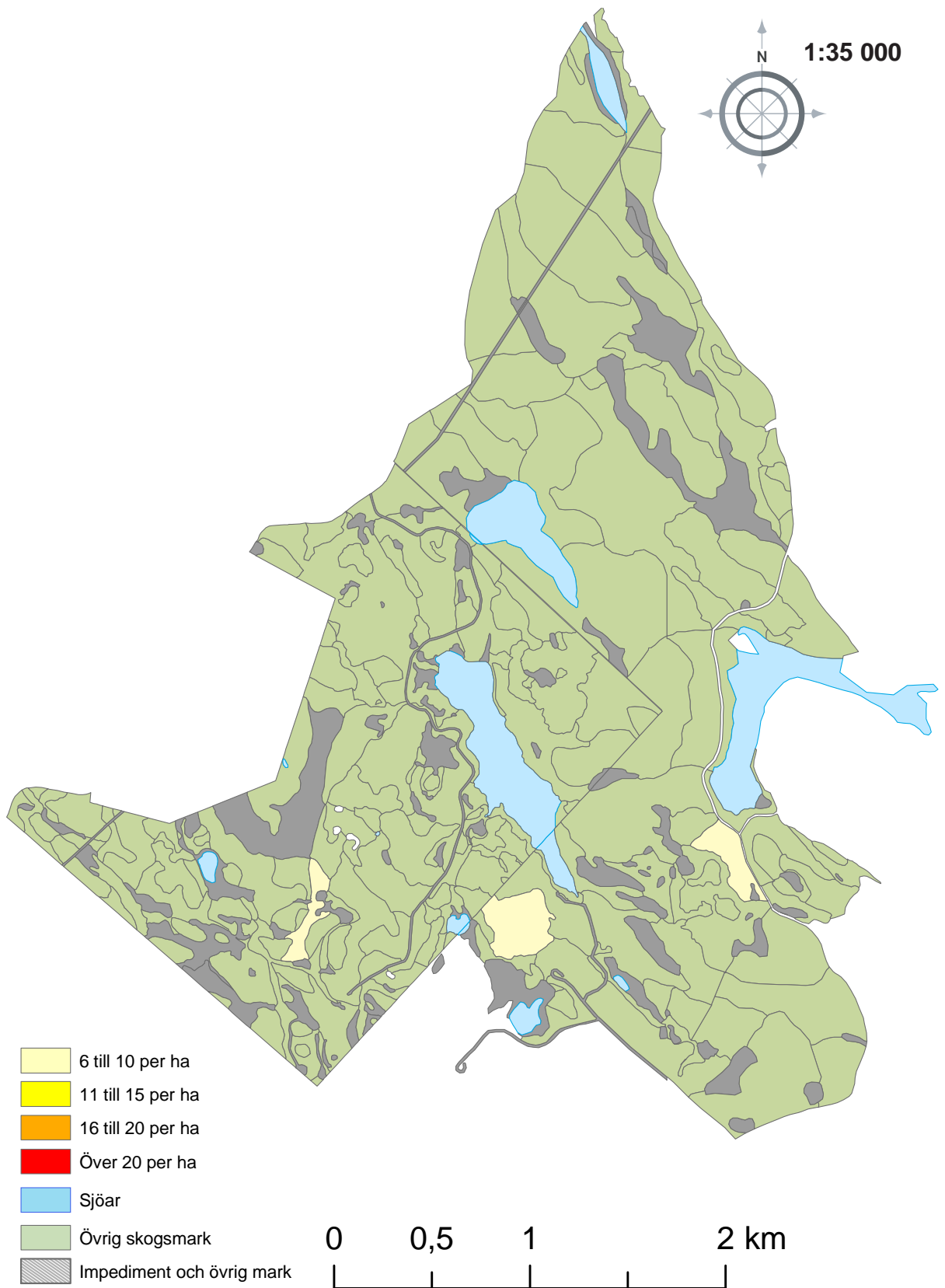
Karta 10. Liggande död ved av tall.

Karta 11. Liggande död ved av gran.

Karta 12. Liggande död ved av björk.

Mångfaldsanalys – resultat

För att sammanställa kraven på livsmiljöer för arter som förekommer i ekoparken görs en mångfaldsanalys. Med hjälp av dessa arters ekologiska krav kan man få en fingervisning av hur den naturvårdssatsning som utförs i ekoparken stämmer med de olika målbilderna. Ingen riktad artinventering har skett i ekoparken. Alla fynd kommer från tidigare inventeringar i området av länsstyrelsen och fynd från privatpersoner. Av funna arter i ekoparken klassas flera som signalarter. Flera av dessa finns även med på rödlistan över hotade och hänsynskrävande arter. Nedan har vi sammanställt ett urval av arter av särskilt intresse för naturvärden

Guckosko. En väldigt vacker och ovanlig orkidé som trivs på mycket näringsrik skogsmark. Foto: Per-Olov Eriksson / N.

Tabell 5. Urval av naturvårdsintressanta arter funna i eller i närheten av Ekopark Storklinten. Signalartsvärde S3 = högt signalvärde, S2 = medelgott signalvärde. Kategorierna i rödlistan är NT (Missgynnad), VU (Sårbar) och EN (Starkt hotad).

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Signalartsvärde / Kategori i rödlista
<i>Formitopsis rosea</i>	Rosenticka	S3 / NT
<i>Collema furfuraceum</i>	Stiftgelelav	S3 / NT
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav	S3 / NT
<i>Collema curtisporum</i>	Liten aspgelelav	S3 / VU
<i>Collema subnigrescens</i>	Aspgelelav	S3 / NT
<i>Antrodia pulvinascens</i>	Veckticka	S3 / NT
<i>Phellinus pini</i>	Tallticka	S2
<i>Hericium coralloides</i>	Koralltaggvamp	S3 / NT
<i>Ceriporiopsis pannocincta</i>	Finporing	NT
<i>Antrodia albobrunnea</i>	Fläckporing	S3 / VU
<i>Junghuhnia luteoalba</i>	Gulporing	NT
<i>Skeletocutis lenis</i>	Gräddporing	S3/ NT
<i>Ranunculus lapponicus</i>	Lappranunkel	
<i>Cypripedium calceolus</i>	Guckosko	
<i>Aegolius funereus</i>	Pärluggla	
<i>Strix uralensis</i>	Slaguggla	
<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåig hackspett	VU
<i>Accipiter gentilis</i>	Duvhök	
<i>Bubo bubo</i>	Berguv	NT
<i>Lutra lutra</i>	Utter	VU

Landskapsanalys – resultat

När uppgifterna från biotopanalysen kopplas till en karta över ekoparken skapas en möjlighet att ta fram landskapsekologiska översikter. Dessa olika temakartor är grunden för landskapsanalysen.

Kärnområden

Kärnområden är normalt minst 100 hektar stora. Ambitionen inom dessa områden är att stärka den prioriterade naturtypen så mycket som möjligt. Syftet med kärnområdena är att gynna de arter som kräver större sammanhängande områden. I Ekopark Storclinten har tre kärnområden bildats och fördelas enligt nedan:

- Ett kärnområde för tall motsvarande 125 hektar (Nedanför Gruvberget)
- Ett kärnområde för gran motsvarande 33 hektar (Gruvberget)
- Ett kärnområde för björk motsvarande 179 hektar (Storclinten)

Biotopförstärkning och konnektivitet (graden av sammanbindning)

För att säkerställa arters spridnings- och etableringsmöjligheter har förstärkning av områden med höga naturvärden föreslagits. Dessa områden utgörs av så kallade restaureringsskogar.

Naturliga störningar (processer)

I samband med fältarbetet, biotopanalysen samt litteraturstudier har den mest betydelsefulla naturliga störningarna identifierats:

Brand

Historiskt sett har skogsbranden varit den mest betydelsefulla störningsfaktorn för de boreala ekosystemen innan människan storskaligt började påverka landskapet.

Bränderna var förr ofta inte beståndsdödande utan det var troligen lågintensiva bränder som var vanligast. Vissa torrår brann det dock sannolikt hårt och stora arealer kunde då slås ut.

Stora delar av ekoparkens skogar är uppkomna efter bränder. All skog äldre än 50 år är naturligt uppkommen i ekoparken, vilket ger en god indikation på hur viktig brand har varit för forändringen av de skogslandskap vi ser idag. Detta är anledningen till att naturvårdsbränning är en mycket viktig del av den framtida skötseln av området.

Skoglig representativitet

För att skapa en naturvårdssatsning som tar hänsyn till skogens historia tittar man på den skogliga representativiteten. Syftena med detta är två. Dels att jämföra naturvårdssatsningens areella fördelning på skogstyper med den fördelning som finns i ekoparken totalt. Dels att jämföra dagens trädslagsfördelning med situationen före det storskaliga skogsbrukets intåg. Ambitionen är att det framtida ekoparkslandskapet inte i alltför stor grad skall avvika från ett historiskt, förindustriellt tillstånd med avseende på sammansättningen av trädslagslagen. Målet är även att successivt återskapa naturskogslika förhållanden i ekoparken.

Trädslagsblandningen i Storclinten bedöms vara relativt naturlig eftersom det inte pågått någon större mänsklig aktivitet (förutom renskötsel) i området i modern tid. Lövandelen är relativt hög i detta område tack vare näringsrika skogsmarker och brandhistorik.

Ekologisk representativitet

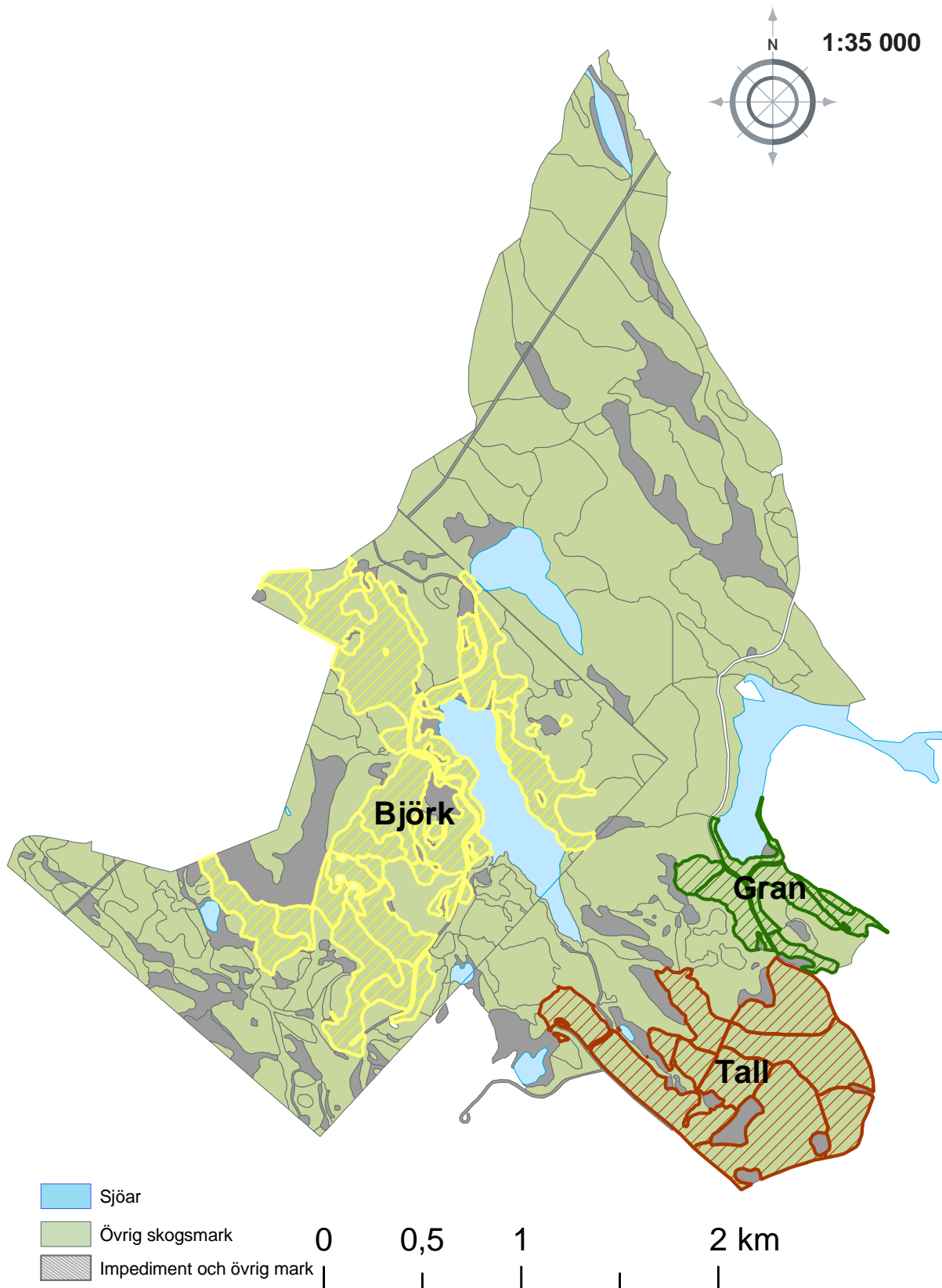
Eftersom ingen riktad artinventering är utförd i ekoparken är det svårt att säkerställa framtida åtgärder. Men det finns förutsättningar för många signal- och rödlistade arter. De som hittills påträffats är främst beroende av död ved i olika nedbrytningsfaser eller knutna till naturvärdesträd.

Brand i ekopark. Unga träd som utsätts för brand och överlever blir tåligare för bränder i framtiden.

Foto: Tybert Stenman

Karta 13. Kärnområden.

3. Naturvårdsmål i Ekopark Storklinten

Ekologiska målbilder

Som ett resultat av fältinventeringen och de efterföljande landskaps- och mångfaldsanalyserna har ett antal ekologiska målbilder för landskapet och dess skogsbestånd utvecklats.

Grannaturskog

De viktigaste ekologiska kvalitéerna som kommer att eftersträvas i grannaturskogen, är miljöer med stabila mikroklimat och hög luftfuktighet, skiktade skogar med en blandning av frodvuxna och senvuxna träd samt en påtaglig träd- och lågakontinuitet. För att tillgodose denna tydliga brist i landskapet kommer gransuccessioner att lämnas för fri utveckling.

Majoriteten av grannaturskogarna utgörs av högproduktiva skogar och finns framför allt i parkens sydligare delar. Skogarna kan ha högt inslag av björk och asp vilket gör dem attraktiva för näringskrävande arter som guckusko och trolldruva.

Grannaturskogen utgör idag tre procent av ekoparken och på sikt kommer andelen att öka till fem procent genom restaurering av granskogar.

Grannaturskog. Grannaturskogen karaktäriseras av miljöer med stabilt klimat och hög luftfuktighet, samt en påtaglig kontinuitet av lågor. I Ekopark Storklinten kan du hitta rosentickor på dessa lågor.

Tallnaturskog. Tallskogen i ekoparken har tydliga spår av tidigare bränder, vilket är ett viktigt inslag i tallskogens ekologi. Skogsbrand gör att träden härddas mot angrepp av skadegörare, som till exempel vedinsekter och svampar, vilket gör att träden kan bli flera hundra år gamla. Ett av restaureringsmålen i ekoparken är att återinföra branden som störning i landskapet.

Tallnaturskog

I tallskogens ekologi spelar de återkommande skogsbränderna en viktig roll för strukturen och de arter som är knutna till dessa strukturer. Den brandpräglade tallskogen karakteriseras av en tydlig skiktning, en stor åldersvariation och luckighet, ofta rikligt med brandskadade träd samt död ved i en mängd som styrs av brändernas intensitet.

Tallskogar finns i huvudsak i den sydliga delen av ekoparken och dominerar på de mer näringsfattiga markerna, men också på vissa myrmarker. Spår av tidigare skogsbränder på stubbar kan märkas i stora delar av ekoparken.

Idag klassas tre procent av ekoparken som tallskog med höga naturvärden och med föreslagna åtgärder kommer arealen öka till över fem procent (tabell 6).

Naturvårdssatsningen innebär också att ett stort kärnområde bildas inom ekoparken. Den största sammanhängande tallskogen med höga naturvärden finns framförallt nedanför Gruvberget.

För att återskapa branddynamiken och dess naturliga påverkan på skogen kommer naturvårdsbränningar genomföras i ekoparken. På de arealer som inte kan naturvårdsbrännas kan den naturvårdande skötseln bestå av en successiv utglesning av skogen för att så långt möjligt efterlikna och återskapa strukturen i en brandpräglad skog.

Lövnaturskog och lövrik skog

55 procent av skogarna i ekoparken har minst 20 procent inslag av löv. Idag utgör lövdominerade skogar 0,1 procent av ekoparkens nyckelbiotoper eller naturvärdeslokaler. På sikt kommer andelen att öka till över 24 procent. Idag klassas tre procent av skogarna i ekoparken som lövrika skogar med höga naturvärden och på sikt kommer de att öka till över tio procent.

Framförallt kommer Sveaskog att återskapa lövskogar med höga naturvärden genom att utveckla de yngre och medelålders skogsbestånd som redan har en hög lövandelen idag. Sveaskog kommer att bevara och utveckla lövandelen genom olika aktiva åtgärder såsom utglesning av gran i lövrika ungskogar, avverkning av gran på igenväxningsmarker och naturvårdsbränning.

Lövrik barrnaturskog. Den lövrika barrskogen är en viktig naturmiljö för många fågelarter, exempelvis järpar och många hackspettsarter, som hittar insektsföda och skydd i lövskogarna.

Tabell 6. Ekologiska målbilder för Ekopark Storcklinton

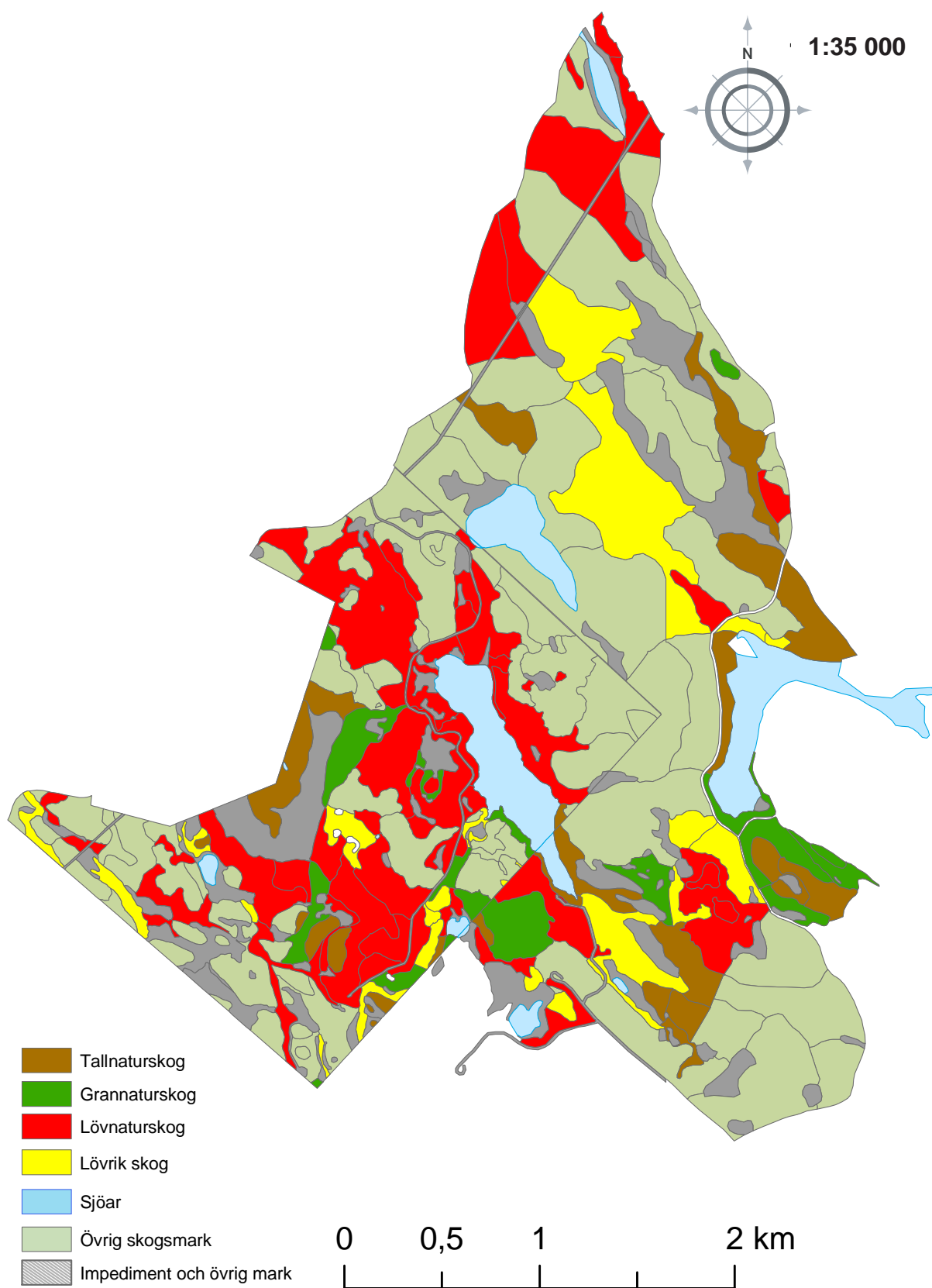
Tabellen visar andelen skog med höga naturvärden och dess naturtyp i Ekopark Storcklinton samt hur mycket mark som lagts till för att stärka respektive naturtyp. Den största areella satsningen görs på lövskogar. Total skogsmark för Ekopark Storcklinton är 1251 hektar. Med den naturhänsyn som också lämnas i produktionsskogen blir den totala naturvårdsarealen i Ekopark Storcklinton 55 %.

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2008 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentar
Grannaturskog	3	2	5	Fri utveckling.
Tallnaturskog	3	5	8	Naturvårdsbränning och tillskapande av död ved.
Lövrök barrnaturskog	3	8	11	Naturvårdsbränning och frihuggning av lövträd.
Lövnaturskog	0	24	24	Utglesning av barr och frihuggning av lövträd.
Summa	9	40	48	
Produktionsskog	91	-40	52	Hänsyn till natur- och kulturvärden i samtliga produktionsbestånd
Impediment				Endast naturvårdande åtgärder

Hänsyn i produktionsskog

Skogsbestånd som inte används för bevarande eller restaurering av biotoper och som saknar egentliga naturvärden kommer att användas för skogsproduktion. Vid gallringar och förnygringsavverkningar i dessa skogar lämnar Sveaskog naturhänsyn i samtliga bestånd (7,5-30 procent av arealen lämnas till naturvård). Den lämnade hänsynen kommer att vara gynnsam för löv, kvarlämnande av naturvärdesträd och breda kantzoner mot myrar och vattendrag. Hänsynen kommer att skapa mer död ved och gynna många insekter som är beroende av öppna och soliga miljöer. Hänsynen kommer också att ge möjligheter för spridning av arter mellan områden som är avsatta för naturvård.

Karta 14. Ekologiska målbilder.

Skogslandskapets vattenmiljöer

De satsningar på naturvård i ekoparksplanen avser i första hand skogsmiljöer, men berör även ekoparkens olika vattenmiljöer.

Skogsbäckar och sjöar

Ekoparken genomströmmas av en rad små vattendrag som medverkar till att skapa högkvalitativa vattenmiljöer för arter som är beroende av denna biotop. Framtida åtgärder kommer uteslutande att handla om att behålla denna höga kvalitet i Ekopark Storclinten. I Ekoparken finns tre större sjöar; Hundsjön, Fisklösträsket och Övre småträsket.

Våtmarker

I ekoparken ingår 115 hektar myrmark vilka utgör sju procent av den totala ytan. Den största myren ligger i den norra delen av parken. Inga speciella naturvärden är kända i dessa våtmarker.

En stilla skogstjärn. Våtmarkerna och sjöarna i ekoparken ligger inom Luleälvens tillrinningsområde. Foto: Sveaskog.

Sammanställning av målklasser och deras fördelning

För att kunna beskriva balansen mellan produktion och miljö i olika skogsbestånd använder sig Sveaskog av målklasser, se karta 15 på nästa sida. Målklassen beskriver naturvårdsambitionen för varje enskilt bestånd. Renodlade naturvårdsbestånd kallas NO- eller NS-bestånd medan bestånd satta till PF eller PG har produktionsmål. Målklassning är en långsiktig klassning och ambitionen är satt i ett flerhundraårigt perspektiv.

De fyra olika målklasserna definieras enligt följande:

- NO- naturvårdsmål där skogen lämnas orörd
- NS- naturvårdsmål med naturvårdande skötsel
- PF- produktionsmål med förstärkt naturhänsyn
- PG- produktionsmål med generell naturhänsyn

För att kvalitetsförbättra ekoparksplanen kan målklassen ändras från NO till NS och tvärtom. I en ekopark kan naturvårdsambitionen också höjas genom att ändra ett bestånds målklass från PG till PF liksom från PG/PF till NO/NS. Ändringar görs enbart efter överenskommelse med Skogsstyrelsen och berörd Länsstyrelse. En sänkning av naturvårdsambitioner i en ekopark är inte tillåten.

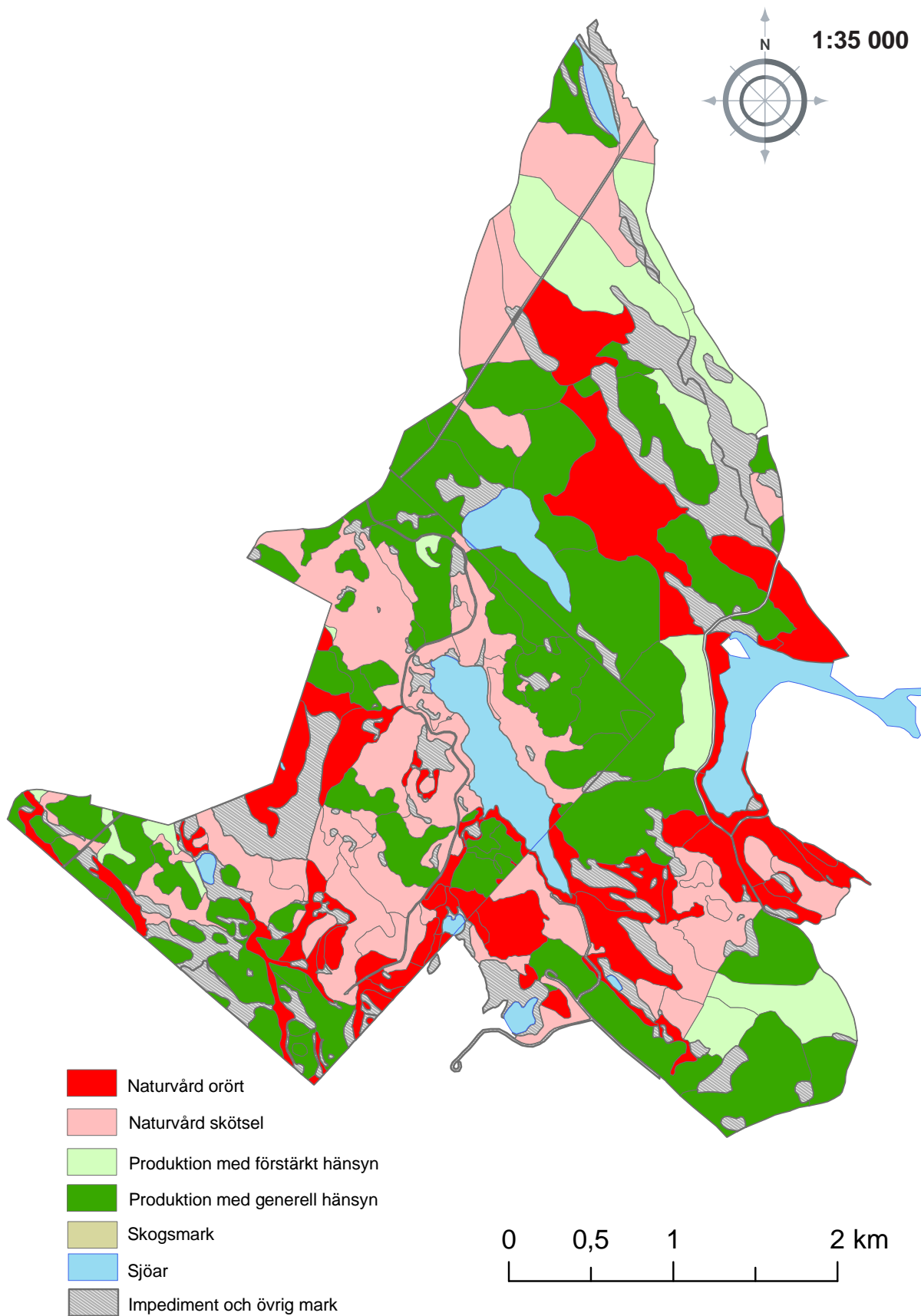
För Ekopark Storklintens del innebär målklassningen följande:

NO	23 %
NS	26 %
PF	10 %
PG	41 %

Gammal stubbe. Ekopark Storklinten ligger nära flottningsbara vattendrag och skogsindustrin vid kusten. Det har gjort att området har en lång historia av skogsbruk och spår av gamla avverkningar. Foto: Leif Öster

Karta 15. Målklasser.

4. Naturvårds- och produktionsmetoder

Av tradition har skoglig naturvård varit knuten till att lämna skogar orörda. Men under senare tid har behovet att även sköta skogar med höga naturvärden aktualiserats. Det övergripande motivet till att arbeta med naturvårdande skötsel är att bevara och utveckla biologisk mångfald. Det finns framför allt fyra olika anledningar till att naturvårdande skötsel behövs i det svenska skogslandskapet:

- Återskapa skogstyper som till stor del försvunnit genom bland annat hundra års skogsskötsel.
- Efterlikna de naturliga störningar som till stor del saknas i dagens skogar.
- Bevara och utveckla det biologiska kulturarvet.
- Utveckla ekologiskt funktionella skogslandskap.

Orörda områden

Att låta områden vara orörda är en naturvårdsmetod där skogen lämnas för fri utveckling. Notera att orördhet även kan vara en form av restaurering – till exempel att man lämnar en medelålders granskog orörd för att på sikt skapa en stabil grannaturskog. I vissa fall utgår restaureringen från äldre skogar, i andra fall från unga skogar.

Syftet är att få en opåverkad skogsmiljö där framförallt fuktighets- och kontinuitetskrävande arter kan finna sin livsmiljö. Punktvisa åtgärder, som till exempel fällande av inväxande granar invid äldre tallöverståndare kan förekomma. Här finns även undantagsvis förbehåll att i framtiden hugga fram naturvärdesmässigt särskilt värdefulla lövträd om behov föreligger för vissa arters fortlevnad. Likaså kan kulturminnesvårdande åtgärder äga rum som till exempel uppkapning av vindfällan över gamla stigar.

Ett av Sveaskogs övergripande mål med ekoparksplanen i Storcklinton är att lämna stora delar av de grandominerade urskogsartade skogarna för fri utveckling. En del av dessa skogar är lövrika, men här har bedömningen gjorts att lövvärdena inte är hotade.

Naturvårdande skötsel

Naturvårdande skötsel används som samlingsbegrepp för ett stort antal skötselmetoder som har till syfte att bibehålla eller utveckla skogens naturvärden. Naturvårdande skötselgrepp är ofta ett effektivt sätt att snabba på utvecklingen av bättre livsbetingelser för arterna i brukade landskap. Det kan till exempel handla om att återinföra en process som brand el-

ler att snabbt tillskapa död ved där det råder brist på detta substrat. Naturvårdande skötsel används även för att gynna ett visst trädslag genom att ta bort konkurrerande träd.

Naturvårdsbränning

Genom att bränna skog gynnas löv- och tallskogar och många arter som är beroende av bränder. De allra äldsta tallskogarna med stort inslag av mycket gamla tallar kommer inte att naturvårdsbrännas då denna naturtyp i sig även har andra naturvärden, som lång kontinuitet vilket bland annat kan gynna marksvampar. Undantag från denna princip kan göras för bestånd där granen på relativt kort sikt utgör ett uppenbart hot mot tallskogens överlevnad.

Utglesning, frihuggning, luckhuggning och restaureringshuggning av gran

Ett av de övergripande målen i Ekopark Storcklinton är att utveckla lövträden och deras ekologi. Andelen lövskogar och lövrika skogar med höga naturvärden kommer i framtiden att öka med hjälp av lövgynnande skötselåtgärder. Inte minst gran kan genom inväxning verka hämmande på lövträdens utveckling. Därför kommer lövet att gynnas vid bland annat utglesning i utvalda områden där naturvårdsmålet är lövrika skogar eller lövdominerade skogar. Åtgärdernas omfattning varierar men de idag areellt mest omfattande åtgärderna är att skapa lövrika bestånd av ungskogar där förutsättning finns. Åtgärderna kommer att förlänga de unga lövträdens överlevnadsmöjligheter i cirka 50 till 100 år. Därefter kan nya NS-åtgärder krävas. Vid Avan i norra delen av ekoparken finns odlingsmark som håller på att växa igen. Där kommer skogen att glesas ut för att skapa en öppen björkskog.

Ekologisk leveranstid

Nio procent av de inventerade skogarna i Ekopark Storcklinton utgörs av skogar med höga naturvärden (tabell 6, sida 30). En av ekoparksbegreppets grundvalar är att minst hälften av området måste användas som naturvårdsareal. Ett stort antal skogar med möjlighet att restaurera höga naturvärden är därför NO- eller NS- skogar i ekoparksplanen (49 %). Naturvärdena och de ekologiska effekterna av ekoparksplanen kommer därför att tillta med tiden – en ekologisk leveranstid. Notera att även orördhet kan utgöra en form av restaurering genom att till exempel att lämna en medelålders granskog orörd för att på sikt skapa en stabil grannaturskogsmiljö.

De föreslagna NO- och NS-skogar som idag saknar naturvärden kommer i framtiden att få det, men vid olika tidpunkter. För att illustrera hur lång tid det kommer att ta för olika skogar att uppnå naturvärden används begreppet ekologisk leveranstid (karta 16).

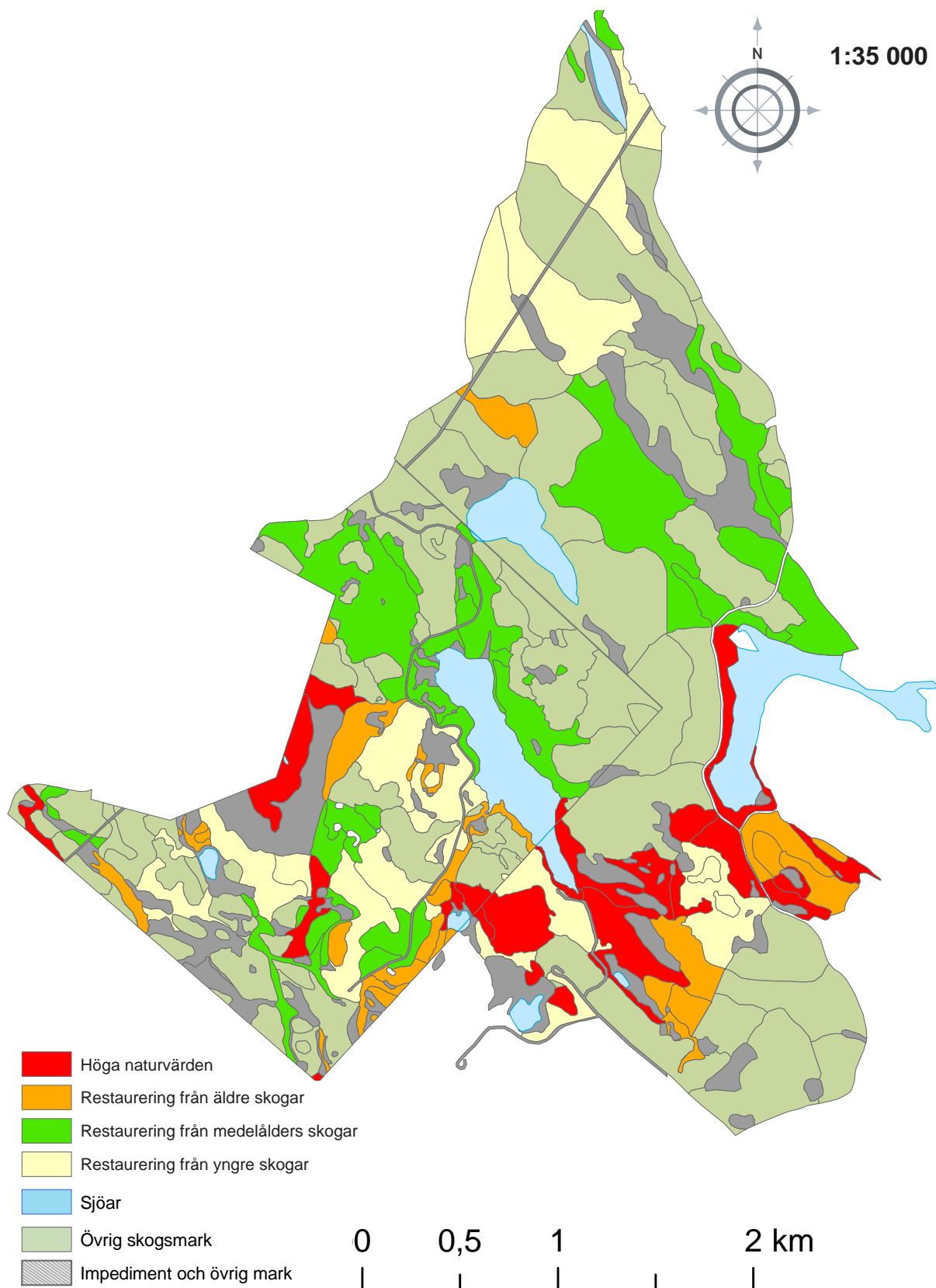

Gammal, grov asp. Många arter växer på den skrovliga barken på gamla aspar. För att undvika att dessa aspar dör i förtid kommer granar i närheten av asp att gallras bort. Foto: Sveaskog.

Tabell 7. Restaureringsskogar och skogar med höga naturvärdens andel av naturvårdssatsningen. En större del av av Ekopark Storcklintonens naturvårdsskogar utgörs av områden som inte har höga naturvärden i dag, så kallade restaureringsskogar. Dessa skogar kommer på sikt att utveckla höga naturvärden.

Restaureringsklass	Skogstypens andel av naturvårdssatsningen (%)	Areal (hektar)
Restaurering från äldre skogar	13,4	83
Restaurering från medelålders skogar	35,3	217
Restaurering från yngre skogar	33,0	206
Summa	81,6	506
Befintliga höga naturvärden	18,4	109

Karta 16. Ekologisk leveranstid.

Skötsel av produktionsskogarna

Målklasserna PG och PF utgör samlingsbegrepp för ett stort antal produktionsmetoder med skiftande varianter av generell och förstärkt hänsyn. Nedan följer en beskrivning av dessa metoders användning i Ekopark Storklinten.

Produktionsmål med förstärkt hänsyn (PF)

I Ekopark Storklintens PF-bestånd har hänsynen en spännvidd på 15-30 procent. Omräknat till antalet lämnade träd varierar naturvårdsambitionerna i PF-bestånden följaktligen mellan 60-120 träd per hektar. Naturhänsynen utgörs ofta av en blandning av kantzoner, hänsynsytor och träd/trädgrupper. I

Den stora hänsynsskalan har självfallet stor betydelse för både landskapsbilden och framför allt för beståndens framtida ekologiska förutsättningar. Därför finns ofta PF-bestånden med de högsta naturvårdsambitionerna i yttre förstärkningsområden till större värdekärnor eller i områden som gränsar till stora myrar, tjänar och vattendrag. Genomsnittet för PF-hänsynen i Ekopark Storklinten är 22 procent.

Produktionsmål med generell hänsyn (PG)

PG-bestånden kommer att gallras och avverkas med vanliga metoder. Hänsynen varierar mellan lägst 7,5 procent till 10 procent kvarlämnade träd. Sett som enbart lämnade solitära träd innebär det en omfattning av 30-40 träd per ha. Genomsnittet för PG-hänsynen är strax under åtta procent.

Vindfällan

Generellt upparbetas inga vindfällan i NO/NS-bestånden i ekoparken. Vindfällan får tas tillvara i PF-bestånd, dock inte av tidigare lämnad hänsyn och inte av lövträd. Träd som blåst över vägar, rastplatser och stigar etc får upparbetas. Ingen upparbetning av vindfällan får ske i ekoparken utan att ansvarig från Sveaskog hänvisat plats, trädslag och omfattning för detta.

Vid omfattande stormfällningar och/eller risk för barkborreskador görs en bedömning i samråd med Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen hur situationen skall hanteras. Även här gäller ambitionen att i möjligaste mån lämna så mycket vindfällan kvar som möjligt enligt ovan. För ytterligare information se bilaga 2.

Vedhuggning

Vedhuggning får enbart ske efter att ansvarig på Sveaskog anvisat plats, trädslag och omfattning för detta. Kontrakt skall skrivas med varje enskild vedköpare.

Vedhuggning kommer i första hand att ske i omedelbar anslutning till skogsbilvägarna. Framst som vägunderhållande åtgärd eller viltvårdsåtgärd men också för att framhäva estetiska eller kulturhistoriska värden i närmiljön till vägförbindelserna. I undantagsfall kan också vedhuggning förekomma på andra platser om den sammanfaller med naturvårdsmålen i ekoparken.

Vindfälld skog. En av de naturliga störningarna i de boreala skogarna orsakas av storm. Dessa skapar stor mängd död ved vilket gynnar många hotade arter samtidigt som skadegörare som barkborrar kan utnyttja denna resurs och orsaka skador på omgivande skog. En avvägning mellan uppkomna naturvärden och skaderisk för omgivande skog görs efter vindfällan enligt anvisningar i bilaga 2.

Foto: Mats Samuelsson.

5. Rennäringen

Området används för reservbete under år med dåliga betesförhållanden. Tillstånd för att bedriva renskötsel i ekoparken administreras av Länsstyrelsen i Norrbotten. Det innebär att området vissa år betas av många renar, medan det andra år inte betas alls. Sveaskog kommer att ta hänsyn till rennäringen i Ekopark Storclinten genom att skapa äldre skogar. I äldre skogar finns högre förekomst av lav och dessa skogar föredras av renar.

Rennäring. Området används för reservbete under år med dåliga betesförhållanden. Dåliga betesförhållanden uppkommer när en isskorpa täcker marken och hindrar renarna att komma åt de ätbara marklavarna. Ett väldigt djupt snötäcke kan också göra att renarna får det svårt att komma åt marklavarna. Foto: Johan Ekenstedt

6. Kulturmiljövärden

Kulturvärden

I ekoparken finns spår av gamla tiders vedermödor. I Gruvberget finns gamla gruvhål från 1700-talet eller tidigare. Troligtvis var det koppar som man var ute efter. Ett fångstgropsystem finns nära vägen längst bäcken norr om Fisklösträsk. Fångstgropar, som främst använts för att fånga älg, var ursprungligen två meter djupa med nästan lodräta väggar och hade ibland spetsade träpålar på botten. Användningen av fångstgropar förbjöds 1864.

Kulturmiljövård

Att känna igen, bevara och sköta kulturvärden är en viktig del i Sveaskogs ekoparksarbete. I dialog med berörda personer avser Sveaskog att ta fram en bevarandeplan för de viktigaste kulturlämningarna inom Ekopark Storclinten. Sveaskog kommer att sträva efter att göra de viktigaste lämningarna mer tillgängliga för besökare i området, bland annat genom skyltning och genom att lyfta fram historik om kulturminnena.

Gruvhål. I Ekopark Storclinten finns det spår av gruvdrift på 1700 - talet. Idag är gruvhålen vattenfyllda och finns på Gruvberget.

7. Upplevelsevärden i Ekopark Storklinten

Upplevelsevärden

Med sin vackra natur är Ekopark Storklinten idealisk för friluftsliv. Inte minst tack vare det varierande skogslandskapet som erbjuder fina möjligheter till jakt, fiske, bär- och svampplockning.

Skidor

Ekopark Storklinten ligger i direkt anslutning till Storklintens skidanläggning, välkänd för den alpint intresserade. Här finns en förnämlig skidbacke med kapacitet för tävlingar på högsta nationella nivå. Genom sitt läge, nära befolknings centrala Luleå – Boden är Storklinten ett populärt och hög frekventerat mål för den skidintresserade. Välpreparerade längdspår finns också i anslutning till anläggningen.

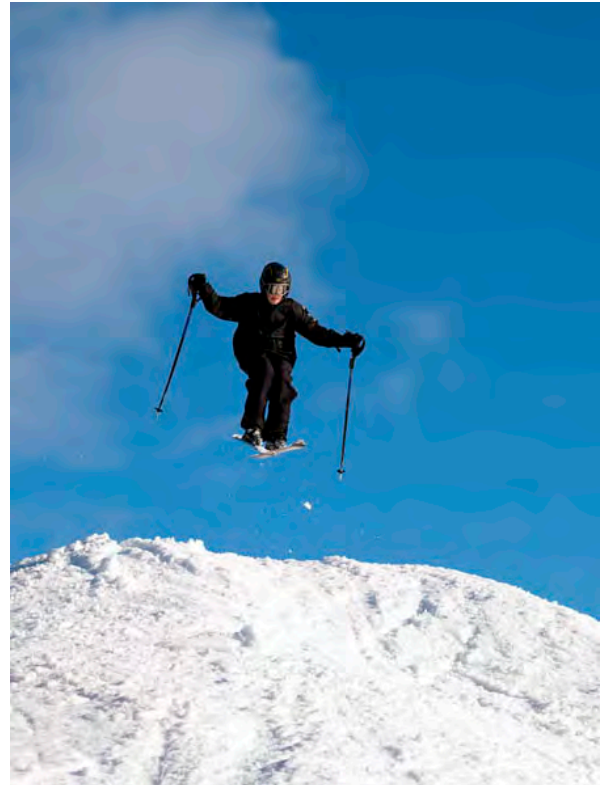
Snöskoter

Snöskotern har sin givna plats bland fritidsaktiviteterna i länet. En välplanerad skoterled från Boden söker sig genom ekoparken och vidare längst älvdalen upp till Jokkmokk med förgrening längst "malmens väg" bort till Gällivare. I ekoparken kan man stanna till vid iordningställda rast och eld platser.

Hänsyn till upplevelsevärden

Sveaskog kommer att ta särskild hänsyn till upplevelsevärden i Ekopark Storklinten. Exempelvis kommer vi i bestånd där produktionsmål sammanfaller med särskilda upplevelsevärden främst jobba med evighetsskärmar (minst 50 träd per hektar) för att öka upplevelsevärdet och samtidigt gynna mångfalden. Sly kommer att röjas vid vägkanterna och huggning kommer att ske vid vatten och våtmarker för att förbättra landskapsbilden.

Dessutom har området skyltats upp och informations-tavlor och besöksfolder med karta över området har tagits fram. Befintliga rastplatser och stigar kommer också att ses över.

Skidhopp. Storklintens skidanläggning ligger strax intill ekoparken. Där finns fyra liftar, elva nedfarter och två längdskidspår.

8. Jakt och fiske

I hela Norrland utgör jakten en mycket viktig del av livet för många människor. Det är en viktig källa för rekreation och umgänge. Älgköttet utgör också en viktig del – i många hushåll i hela Norrland äts älgkött regelbundet. Viltet är således en resurs och ska förvaltas därefter. I Ekopark Storklinten bedrivs både småvilt- och älgjakt.

Viltvård

Jaktlagen har ett stort ansvar för att reglera älgstammens storlek i relation till mängden viltskador och viltfoder i landskapet. Likaledes har Sveaskog ett ansvar att öka mängden viltfoder vilket kan göras med hjälp av bränningar, lövsattsningar och viltvårdssattsningar i vägkanter

Fiske

Ekoparken erbjuder många möjligheter till friluftsliv inte minst för den fiskeintresserade. Till sjön Hundsjön är det lättillgängligt via bilväg och här ges möjlighet att prova fiskelyckan efter bland annat öring. För information om fiske kontakta Camp Svanis (www.campsvanis.se)

9. Forskning, inventeringar och samarbeten

Ett stort ansvar i samband med den investering i miljöhänsyn som ekoparken innebär är att följa den ekologiska effekten av olika åtgärder och att använda sig av den vunna kunskapen i det dagliga naturvårdsarbetet.

Sveaskog välkomnar förslag och idéer på forskning som berör Ekopark Storklinten och som kan uppkomma i framtiden.

Fiskelycka. Fiskevattnet Hundsjön ligger lättillgängligt vid bilväg och där finns en kastbrygga där även funktionshindrade har möjlighet att fiska. I sjön finns röding och abborre. Foto: Carl Johan Eriksson.

10. Information

Informationsmaterial

Mer information om Ekopark Storklinten och Sveaskogs satsning på ekoparker hittar du på hemsidan www.sveaskog.se.

Kontaktuppgifter

För mer information, ring Sveaskogs kundcenter telefon 0771 - 787 100.

Camp Svanis erbjuder bra fiske och boende i stugor. Hemsida www.campsvanis.se, telefon 0924-211 91.

Skidanläggningen Skicamp i Storklinten erbjuder utförsåkning, längdskidåkning, restaurang och boende. Hemsida www.storklinten.se, telefon 0928-40098.

11. Källor, litteraturförteckning

Dehlin, A. och From, J. 1997. Art- och biotopbevarande i skogen med utgångspunkt från Gävleborgs län. Skogsvårdstyrelsen Gävleborgs län. AB Sandvikens tryckeri.

Gärdenfors, U. 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. Artdatabanken, SLU. Uppsala.

Naturvårdsverket. 2004. Skyddsvärda statliga skogar - Södra Norrbottens län. Rapport 5344.

Nitare, J. 2000. Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag.

Internetkällor:

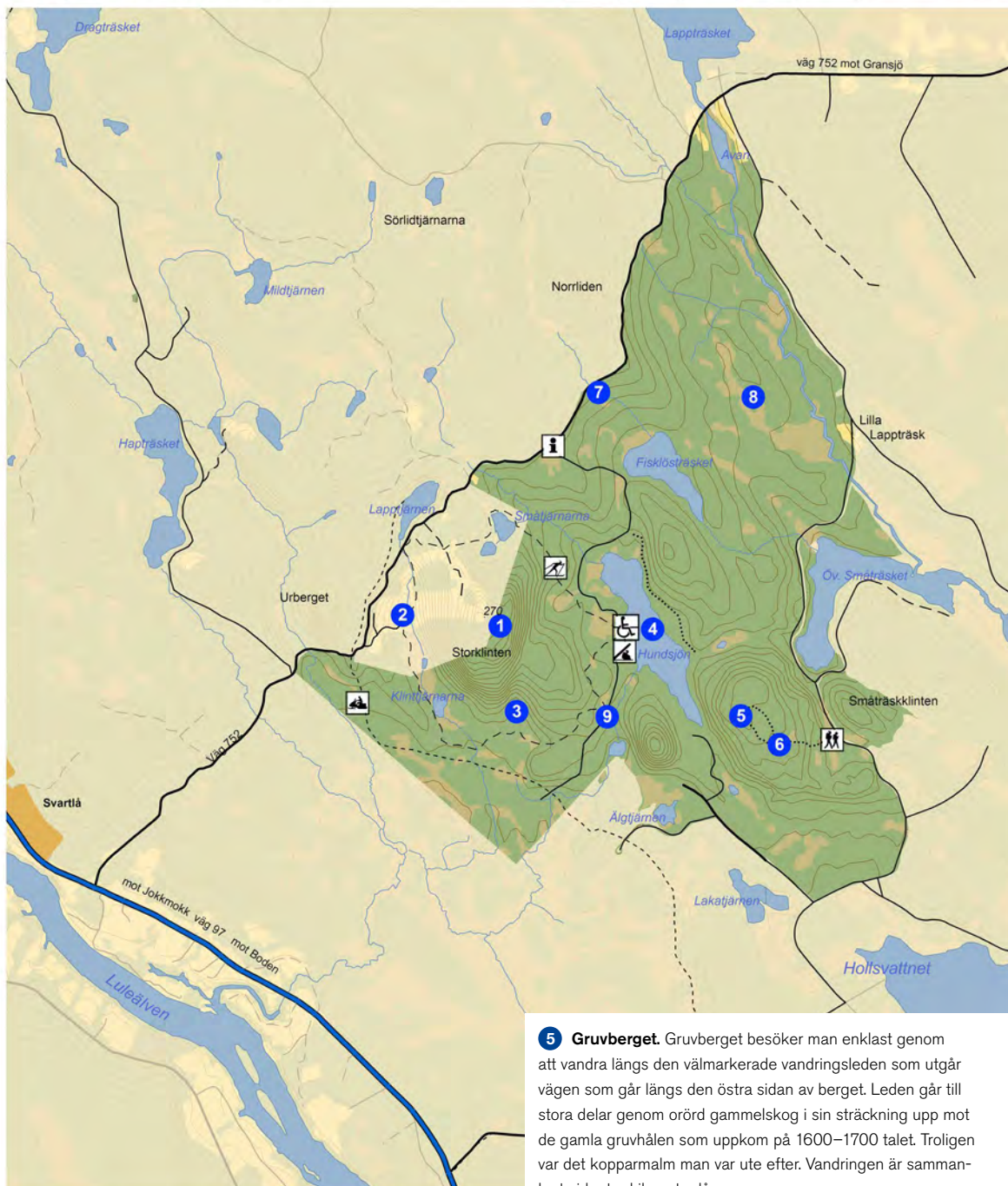
Artdatabanken. Katalog över rödlistade arter januari 2008, www.artdatabanken.se. (2008-01-12). www.artdata.slu.se/rodlista

Artportalen. Rapportsystem för växter och svampar. www.artportalen.se (2008-01-12). www.artportalen.se/plants/default.asp

12. Bilagor

Bilaga 1. Översiktskarta Ekopark Storklinten

- 1 Haradskölen och Storklinten.** Haradskölen och Storklinten håller den vackra och sällsynta bergarten Dumortierit som är blå till färgen och nyttjas av en lokal stenhantverkare vid tillverkning av bland annat stensmycken.
- 2 Storklintens skidanläggning.** Storklintens skidanläggning är ett eldorado för alla utförsåkare. Backen ligger vackert beläget i Storklintens västsluttning.
- 3 Guckusko.** I Storklintens bördiga sydsluttning nedanför den branta bergväggen finns en växtplats för många näringskrävande växtarter. Där kan man bland annat finna den sällsynta guckuskon och trolldruva. Guckusko är en högväxt, kraftig orkidé som i synnerhet är utmärkande för sin stora vackra blomma.
- 4 Hundsjön.** Hundsjön är en lättillgänglig fiskesjö, handikappanpassad med kastbrygga och eldplatser. Camp Svanis säljer fiskekort och förvaltar fisket i sjön.

- 5 Gruvberget.** Gruvberget besöker man enklast genom att vandra längs den välmarkerade vandringsleden som utgår vägen som går längs den östra sidan av berget. Leden går till stora delar genom orörd gammelskog i sin sträckning upp mot de gamla gruvhålen som uppkom på 1600–1700 talet. Troligen var det kopparmalm man var ute efter. Vandringsleden är sammanlagt cirka tre kilometer lång.
- 6 Jätteaspar.** Jätteaspar som är över 70 cm i diameter finner man längs den markerade vandringsleden som går upp till Gruvbergets gruvhåll.
- 7 Fångstgropar.** Ett fångstgropssystem finns nära vägen längst bäcken norr om Fisklösträsk. Fångstgropar, som främst använts för att fånga älg, var ursprungligen två meter djupa med nästan lodräta väggar och hade ibland spetsade träpälår på botten. Användningen av fångstgropar förbjöds 1864.
- 8 Ormgran.** En ormgran växer cirka 1 kilometers promenad från vägen mellan Svartlä och Gransjö norr om Fisklösträsk på koordinat X 7337240, Y1749890. Ormgran är en årlig variation av vanlig gran. Ormgranen har glea slingrande grenar som saknar sidoskott.
- 9 Hembrännarkoja.** I Storklintens sluttning finns rester av en notorisk hembrännarens tillhåll. I den kojans höll han sig gömd under många år utan att bli funnen av länsman.

Bilaga 2. Hantering av vindfällan inom Sveaskogs ekoparker

Sveaskogs ekoparker skall omfattas av ekoparksavtal, vilka är en form av naturvårdsavtal som tecknas med Skogsstyrelsen. Av detta följer att de delar som avsatts som naturvårdsareal i ekoparkerna inte omfattas av SVL 29§. Om Sveaskog vill avverka stormfällda träd i ekoparker skall en bedömning göras av myndigheten, enligt riktlinjer från SKS 070222. I princip är det då bara naturvårdande skäl eller framkomlighets-/säkerhetsskäl som kan motivera uttag ur naturvårdsarealer, se nedan. Följande två huvudregler gäller därför inom ekoparker:

1. Inom NO/NS-arealer skall allt stormfällt virke lämnas kvar.

Undantag från detta får göras:

– i bestånd där naturvärden och målbilden för är en annan, det vill säga i NS-bestånd där det blåser ned mer gran än vad målbilden anger, t ex där målet är lövskog. Här skall vi bara lämna gran enligt den målprocent för gran som finns angiven för avdelningen.

– av säkerhetsskäl och av framkomlighetsskäl. Träd får här kapas och flyttas undan inom området för att öka säkerheten och möjliggöra framkomligheten vid befintliga vägar, stigar, rastplatser etc.

2. Inom PG och PF-arealer lämnas endast vindfällan som motsvarar hänsynsandelens för aktuellt bestånd (d v s enligt G:et i PG och F:et i PF). I övrigt sker upparbetning i enlighet med skogsskyddsbestämmelserna.

I produktionsbestånd där det är svårt att avgöra vad som är hänsynsdel och produktionsdel får vindfällan lämnas i relation till den uppsatta hänsynsprocenten för beståndet. Det kan då vara lämpligt att koncentrera hänsynen till avgränsade partier samt att om möjligt prioritera löv och tall. Dessutom kan det i sådana fall vara viktigt att placera koncentrationerna så långt bort som möjligt från annan fastighetsägare.